Hafnarfjörður

Fornleifaskráning vegna færslu Reykjanesbrautar

í landi

Óttarsstaða, Straums, Þorbjarnarstaða

og Alfaraleiðarinnar

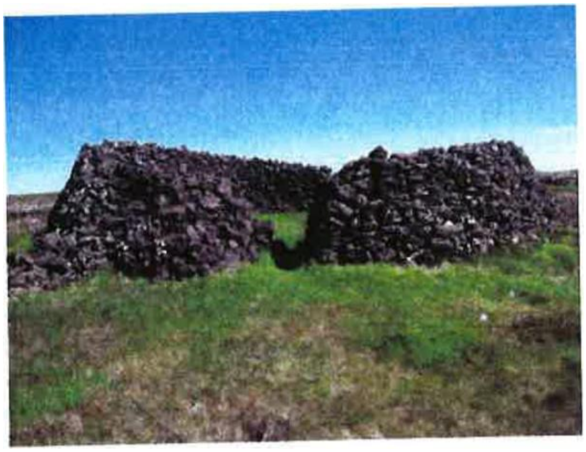

Katrín Gunnarsdóttir

fornleifafræðingur MA

17________________________________ Byggðasafn Hafnarfjarðar 2011
Fornleifaskráning

Skannað eintak af upprunalegri skýrslu hefur verið ljóslesið og aðlagað af Minjastofnun Íslands.

Blaðsíðutöl gætu hafa færst úr stað og uppsetning breyst á smávægilegan máta miðað við upprunalega útgáfu.

Inngangur

Að beiðni Skipulags- og byggingarsviðs Hafnarfjarðar var Byggðasafni Hafnarfjarðar falið að sjá um fornleifaskráningu vegna færslu Reykjanesbrautar til suðurs og mun hún þá liggja um land Óttarsstaða, Straums og Þorbjarnarstaða.

Skráningarsvæðið miðast við svæði sunnan Reykjanesbrautar í landi Óttarsstaða, Straums og Þorbjarnarstaða. Svæðið liggur upp fyrir Alafaraleiðina sem liggur austur-vestur í landinu í gegnum fyrrgreindar jarðir. Alfarleiðin hefur ljósbláar merkingar á loftmynd af skráningarsvæðinu.

Fyrirhugað vegstæði Reykjanesbrautar er á samþykktu Aðalskipulagi Hafnarfjarðar 2005- 2025.

Fornleifaskráning á vettvangi fór fram 21. júní, 26 júni, og 30 júní 2011.
Staðsetning fornleifa var gerð að hluta til í samvinnu við Ingvar Reynisson, mælingamann á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar.

Fornleifar í landi Óttarsstaða voru skráðar 35. Fornleifar í landi Straums 2.
Fornleifar í landi Þorbjamarstaða 28.
Að auki eru Alfaraleiðinni gerð skil í sögulegu yfirliti með Gps staðsetningum, ásamt myndum.

Skráningu á vettvangi ásamt skráningu í Fornleif sem er gagnagrunnur Byggðasafns Hafnarfjarðar var gerð af Katrínu Gunnarsdóttir fornleifafræðingi.

Skráning fornleifa á fyrrgreindu svæði hefur ekki áður farið fram.

Fornleifaskráning var gerð vegna lagningar Reykjanesbrautar 2001.
Fornleifakönnun Reykjanesbraut, Elín Ósk Hreiðarsdóttir. Fornleifastofnun Íslands Reykjavík 2001.

Árið 1998 var gerð "Svæðisskráning fornleifa í Hafnarfirði" á vegum Fornleifastofnunar Íslands, sem unnin var af Hildi Gestsdóttur og Sædísi Gunnarsdóttur.

Jónatan Garðarsson, Lóuási 2, Hafnarfirði veitti leiðsögn og upplýsingar um skráningarsvæðið.

Fornleifaskráningin greinir frá athugunum og upplýsingum um hvern stað, minjagildi, hættumati og hættuorsökum.

Númer fyrir aftan "Heiti" er vinnunúmer til hagræðingar fyrir skrásetjara.

Hafnarfjörður 26. júlí 2011.

Katrín Gunnarsdóttir fornleifafræðingur.

Fornleifaskráning
Hafnarfjörður

Fornleifar í landi Óttarsstaða
Vegna færslu Reykjanesbrautar

Skráðar fornleifar 35

__________ Byggðasafn Hafnarfjarðar 2011

Óttarsstaðir
Sögulegt yfirlit

Elsta heimild um óttarsstaði er Kaupbréffrá 9. september 1447, en þar segir að Einar Þorleifsson hafi keypt jarðir í Húnaþingi og selt jarðir á Vatnsleysuströnd til Viðeyjarklausturs og 10/100 í Óttarsstöðum.[1]

Örnefnaskrá: Á Óttarsstöðum var tvíbýli. Voru býlin nefnd Efri-Óttarsstaðir eða Vesturbær og Neðri-Óttarsstaðir eða Austurbær.Bæirnir stóðu á bæjarból nokkuð vestarlega í túninu. Vesturbærinn sem byggður var 1890 stendur enn. Austurbærinn var rifinn fyrir aldamótin 1899-1900. En árið 1885 var byggt nýtt hús nokkru austar og neðar í túninu en hluti gömlu
bæjrtóftunum notað fyrir fjós og hlöðu.

Landamerki Óttarsstaða

Upp af Vatnagörðum eru svo hraunhæðir sem heita Sjónarhólshæðir. Þar er hæðsta hæðin Sjónarhóll, Um hana eru merkin og þar er nú girðing.

Landamerki milli *Óttarsstaða og Lónakots* byrja rétt fyrir ofan Sjávarkambinn þaðan í Markhól sem er klappað á: Ótta
Frá Markhól í Sjónarhól, frá Sjónarhól í vörðu austanvert við Lónakotssel, frá þeirri vörðu í Miðkrossastapa.
Landamerki milli *Óttarsstaða og Hvassahrauns* byrja í Mið-Krossastapa, frá Mið-Krossastapa í Klofningsklett sem varða er hjá, sunnanvert við Einirhól. Frá Klofningskletti í Búðarvatnsstæði frá Búðarvatnsstæði í Markhelluhól, sem er hornmark frá óttarsstöðum,
Hvassahrauni og Krísuvík, í hann er klappað: Ótta, Hvass, Krv.
Landamerki milli Óttarsstaða og Straums byrja við sjó á Vatnaskersklöpp og yfir miðjan Markhól. Þaðan beint í Stóra-Nónhól frá Nónól í Gvendarbrunn, frá Gvendarbrunni í Mjósundsvörðu, frá Mjósundsvörðu í Klofaklett, suður og upp af Steinhúsi. Á Klofaklett er klappað: Ótta, Str, og varða hlaðin hjá. Frá Klofakletti í Markstein suður og upp af Eyjólfshól á þennan Markastein er klappað: Ótta, Str. Frá þessum Markasteini sömu stefnu upp að
Krísuvíkurlandi ..

Óttarsstaðir er jörð í hinum svonefndu Hraunum, í landi Hafnarfjarðar.
Þær jarðir innan staðarmarka Hafnarfjarðar suð-vestur afkaupstaðnum voru áður nefndar einu nafni Hraunjarðir. Þetta voru jarðirnar Stóri-Lambhagi, Þorbjamarstaðir, Straumur, *Óttarsstaðir,* Lónakot og Svínakot. Jörðin Hvassahraun var ein af Hraunjörðunum en hún var
í Vatnsleysuhreppi.
Þessar jarðir voru allar í eigu Viðeyjarklausturs og urðu því kónungsjarðir með siðaskiptunum 1550. Ofan við jarðirnar (sunnan) er stór almenningur þar sem þessar jarðir áttu ítök sem gert er grein fyrir í Jarðabók Áma Magnússonar og Páls Vidalíns. Kónungsjarðirnar voru
síðan seldar á árunum 1837-1839.
Eftir að jarðirnar í Hraununum höfðu verið seldar, Lambhagi var þó seldur 1827, reis fljótt ágreiningur um eignarheimildir á hinum svonefnda Almenningi. Að beiðni stiftamtmanns var sýslumanni falið að rannsaka málið. Stiftamtmaður taldi það hugsanlegt að Almenningur væri eftir sem áður kónungsland þar sem jarðirnar í Álftaneshreppi ættu það ítök til viðarhöggs og kolagjörðar. Samkvæmt þessu boðaði sýslumaður 18.5 1848 til áreiðar sem fór fram á tilsettum tíma, og gögn í málinu send amtinu sem svaraði með því að leyfa Hraunbæjarmönnum einum og óskertum afnot.[1]

[3] Guðmundur Benediktsson hrl. Kröfulýsing Hafnarfjarðarbæjar frá 3. júní 2004.

5

Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns 1703 Jarðardýrleiki óviss. Eigandinn er hans háting konungurinn Ábúandi er Guðmundur Guðmundsson.
Landskuld 500 álnir. Greiðist með sex vættum og tveimur fjórðungum fisks í kaupstað síðan leigan var hafin, en áður var hún greidd til Bessastaða.
Við (timbur) til viðhalds leggur ábúandinn.
Kúgildi eru þrjú. Leigur greiðist í smjöri heim til Bessastaða eða með fiski í kaupstað.
Ábúandi sér um að viðhalda kúastofninum.
Kvaðir eru um mannslán um vertíð, en á síðustu vertíð samdist um það á milli umboðsmannsins á Bessastöðum og ábúandans, að umboðsmaðurinn skyldi fá hálfan hlut af skipi ábúandans sem hann gerði út að öllu leyti. Ábúandinn gekkst að þessu þar sem hann treysti sér ekki til að láta frá sér neinn vinnumann í aðra verstöð.
Þá skal ábúandinn leggja til tvo hesta með birkikjarri sem skal safna í almenningi og færa til Bessastaða ábúandinn kvartar þó yfir því að erfitt sé orðið að safna birkikjarrinu, og heldur því fram að auðveldara sé að greiða tíu fiska þegar guð gefur fiskinn af sjónum. Að auki tvo dagslætti heim til Bessastaða, og fæðir þá bóndinn verkamennina, eða verkamanninn. En hefur á síðast liðnu sumri ráðið verkamann þar til með 10 álnum til samans fyrir báða dagsláttina. Á síðast liðnu ári skömmu fyrir vetrarnætur sendi umboðsmaðurinn þangað lamb á fóður sem ábúanda var gert að taka við sem kvöð. Þessi kvöð hafói ekkí verið á býli þessu, eftir því sem nærstaddir menn muna. Þá skal maður eða menn vera til staðar ef umboðmaðurinn þarf á að halda til róðra, og er það á umboðsmannsins kostnað og leggur hann sjálfur til skipið. Þessar skipsferðir eru þó færra eftir að koungurinn innleiddi landskyldu
fisks á hafnirnar.
Útigangur er hér í betra lagi, nema þegar vetur eru slæmir.
Kvikfénaður er hér fimm kýr, og einn hestur.
Hægt er að fóðra fimm kýr ef túnið er gott, en ekki efþað er í órækt og úr sér vaxið eins og það er nú.
Heimilsmenn eru átta.
Skóg til kolagerðar og eldiviðar sækir ábúandi í almenning án greiðslu. Skógurinn er þó mikið eyddur og ekki mikið eftir af honum.
Á jörðinni er engin annar eldiviður, fyrir utan fjöruþang þar sem þar er enn þá að finna.
Verður því ábúandinn að kaupa kol fyrir það sem á vantar.
Hægt er að notast við lyng, en þá varla nema til að kveikja eld.
Rekavona trjáa er mjög lítil þó hér sé fjara.
Sel sem hægt er að nýta rekur stundum á ·fjöru.
Sölvafjara nægir heimafólki, en erfitt að komast að fjörunni. Hrognkelsatekja er nokkuð góð þegar fJarar úr lónum. Fjörugrös eru nægjanleg fyrir heimamenn.
Nóg er af bjöllum í fjörunni, en þær er eru ekki notaðar nema í neyð.
Heimræði er allt árið.
Lending er í meðallagi. Og er nýtt af ábúenda.
Til forna hafa verið hér aðkomuskip sem róið hafa gegn leigugjaldi, gæti það orðið aftur ef fiskigengd myndi aukast.
Héðan er gert út eitt konungsskip tveggja manna far, án leigugjalds, og fær áhöfnin húsaskjól hjá ábúandanum án leigugjalds. Konungsskipið hefur verið hér eftir því sem umboðsmanninum hefur hentað hverju sinni.
Engjar eru ekki neinar á jörðinni.

Selstöð (sel) ájörðin í almenningi, þar eru góðir hagar, en lítið um vatn í þurrka á sumrin. Aðra selstöð á jörðin í Lónakotslandi, á móti kemur skipuppsátur Lónakotsmanns í Óttarsstaðalandi. Fénaður og stórgripir farast hér oft í gjám ef ekki er vel aðgætt, og þá sérstaklega á vetrum þegar snjór liggur yfir öllu.
Kirkjuvegur er hér í lengra lagi.
Torfstunga er næstum engin til heyja, eða/og viðhalds þaks og húsa.

Hjáleigur:
Nafnlaus hjáleiga um 60 ára gömul. Jarðardýrleiki óviss.
Ábúandinn Guðmundur Ólafsson.
Landskuld 65 álnir á nokkrum umliðnum árum, en er nú 30 álnir í tvö næstu ár Greiðist með tveimur vættum og tveimur fjórðungum fiska en nú með einni vætt fiska til heimabóndans. Við (timbur) til viðhalds húsa vill heimabóndi að hjáleigumaðurinn leggi til, en það hefur hann ekki samþykkt og stendur það svo.
Leigukúgildi er ekkert, en hjáleigumaðurinn greiðir sem svarar í leigu einn fjórðung smjörs.
Kvaðir eru mannslán (hann sjálfur) og formenska á skipi heimabóndans allt árið um kring kauplaust nema formaðurinn er skipaleigu :frír af sínum hluta um vertíðina.
Dagsláttur um töðustláttartima
Kvikfénaður ein kýr, tveir sauðir tveggjavetra, fimm veturgamlir, fimm lömb, einn hestur.
Hægt er að fóðra eina kú rýflega. Fénaður er að mestu á útigang.
Heimilsmenn eru þrír.
Hlunnindi jarðarinnar er nýttur afhjáleigumanninum ótakmarkað eftir þörfum.
Selstöð (sel) notar hann í Lónakotslandi.
Birkikjarr í almenningi sér til eldingar og að bjarga nautpeningi í heyskorti.

Önnur hjáleiga, sem er eldri en nokkurn maður man.
Jarðardýrleiki er óviss.
Ábúandinn er Þorvaldur Guðmundsson.
Landskuld eru 50 álnir. Greiðist með tveimur vættum fisks til heimabóndans. Við til viðhalds húsa vill heimabóndi að hjáleigumaðurinn leggi til að það finst hjáleigumanninum hann ekki vera megnegur til.
Leigukúgildi hér eru engin, en hjáleigumaðurinn greiðir heimabóndanum tvo fjórðunga smjörs sem í hálfra leigna nafni eftir tvö kúgildi.
Kvaðir eru þriðjungur úr skipshlut úr hjáigubóndans eigin skipi fyrir það bann er frí um mannlán og má fara á sínumeigin bát þegar það hentar. Annars komi til dagsláttur eða jafnvirði fimm fiska þar á móti.
Kvikfénaður eru tvær kýr aflóga gamlar, og eitt hross.
Hægt er að fóðra eina kú ríflega en með viðbót afhrísi geta þær verið tvær.
Heimilismenn eru fimm.
Sölvafjöru og fjörugarðs nýtir hjáleigumaðurinn sér í landi hjáleigunnar.

Náttúrufar og jarðabætur
Í Jarðabók Áma Magnússonar og Páls Vídalín :frá 1703 segir um náttúrufar í landi í Óttarsstaða:

> Hægt er að fóðra fimm kýr eftúnið er gott, en ekki efþað er í órækt og úr sér vaxið eins og nú.

---

[2] Árni Magnússon og Páll Vidalín. Jarðabók 1703, ill bindi. Bls. 160-163. Kaupmannahöfn 1923.

Skóg til kolagerðar og eldiviðar sækir ábúandi í almenning án greiðslu. Skógurinn þó mikið eyddur og ekki mikið eftir af honum.
Engjar eru ekki neinar á jörðinni.
Selstöð (sel) á jörðinn í almenningi, þar eru góðir hagar, en lítið um vatn á þurrka sumrum.
Hjáleiga I: Fórðast getur ein kú rýflega. Fénaður er að mestu á útigang.
Hjáleiga II: Hægt er að fóðra eina kú ríflega en með viðbót af hrísi geta þær verið tvær[3].

Í Örnefnasskrá segir:

Túnið á óttarsstöðum var allstórt og var því deilt á milli bæjanna í Vesturbæjartún og Austurbæjartún. Kringum öll túnin var hlaðinn tvístæður túngarður, feikna mannvirki.

Land jarðarinnar er hrauni þakið neðan frá sjó og upp til fjalls. Þetta er gamalt hraun og allgróið. Túnið á Óttasstöðum liggur meðfram sjónum. Norðurtún var sameiginlegt nafn á túninu frá húsi niður að sjó. Vestast í túninu er brekka sem heitir Þórhildarbrekka, svo er þar smá útfæringur nafnlaus. Þá er lægð í túninu nefnd Lágatún, þá er djúpur dalur í túninu sem nefndur er Kvíadalur, liggur þar austur eftir túninu, og mun draga nafn aflögun, en ekki að þarna hafi verið kvíar. Svo er langur bali sem heitir Leynir og norður afhonum heitir Stólpi. Við hann nokkuð austan bæjar er Kattahryggur, þá er Smiðjubali. Austan hans heitir Hálfvöllur, hafi nafn sitt afþví, að þar var á mörkum vesturbæjartúns sem hér endaði og austurbæjartúns er hér tók við. Svo tekur við Maríugerði og að lokum Útfæringur. Kolbeinskot var hjáleiga eða þurrabúð við Óttarsstaðvörina, Túnið sem lá áður undir Kolbeinskot var alltafkallað Kotatún, en túnið ofan sjávarbakk.ans var kallað Bakkatún.[4]

Jarðabók Johnsens 1847 segir:

Óttarsstaðir í Áltfaneshreppi, í bændaeign, dýrleiki er 20 5/6 landskuld 1.5, kúgildi þrjú, einn eigandi að jörðinni og einn leiguliði. Jarðanúmer er 163.
Í skýringum segir: Þóað hvorki prestur né sýslumaður nefni hjáleiguna, er hún samt talin með meðfram vegna ábúenda tölu sýslumanns á öllum Óttarsstöðum, enda var hún byggð 1803.[5]

Túnakort frá 1917:
Óttarsstaðir 2 býli merkt n (norður) og s (suður)
Túnið holótt og grýtt, þó að miklu slétt og sléttað.
Heima, n 1. 6 teigur. Kálgarður 1000 m^2.
Heima s 1.6 teigur. Kálgarður 960 m^2.[6]

Þá segir einning á Túnakort að Nýjakot eða eins og stendur á Túnakortinu:
(Nýja?) Kotið n 0.8 teigur Kálgarður 200 m^2.
Kotið s 0. 7 teigur. Kálgarður 300m^2.

---

[3] Árni Magnússon og Páll Vidalín. Jarðabók 1703, III bindi. Bls. 161-162. Kaupmannahöfn 1923.
[4] Ari Gíslason. Ömefnskrá-Ótíarsstaðir, Gullbringusýslu. Ömefnastofnun Íslands
[6] J Johnsen. Jarðatal á Íslandi, Kaupmannahöfn 1847, bls. 91

[6]Túnakort 1917. óttarsstaðir. Þjóðskjalasafn Íslands

Þar sem Nýjakot kemur ekki fyrir í Örnefnskrám, en Kolbeinskot er þar nefnd sem hjáleiga eða þurrabúð.
Vorið 1966 samþykkti bæjarstjórn Hafnarfjarðar að að nota heimild í 26. grein skipulagslaga nr. 19/1964 til að áskilja sér forkaupsrétt að öllum lóðum og fasteignum í Hafnarfirði vestan Krísuvíkurvegar. Sem lagður var undir lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðar með lögum nr, 46/1964. Þar á meðal var jörðin Óttarsstaðir, þar með talið gamla býlið Óttarsstaðir Il og Óttarsstaðagerði.[7]

Heimildir:

Ásgeir Guðmundsson 1983. Saga Hafnarfjarðar 1908-1983 I bindi, bls. 114.
Árni Magnússon og Páll Vídalín. Jarðabók 1703, III bindi. Bls. 161-162. Kaupmannahöfn 1923.
Ari Gíslason. Örnefuskrá-óttarsstaðir, Gullbringusýslu. Örnefnastofnun Íslands.
Gísli Sigurðsson. Ömefnskrá-óttarsstaðir, Gullbringusýslu. Örnefnastofnun Íslands 1980.
Guðmundur Benediktsson hrl. Kröfulýsing Hafnarfjarðarbæjar-frá 3. júní 2004.
J. Johnsen. Jarðatal á Íslandi, Kaupmannahöfn 1847, bls. 91.
Túnakort 1917. óttarsstaðir. Þjóðskjalasafn Íslands.

Heimildarmenn:
Birgir Sörensen. (16.01 .57-3569) ættaður frá Óttarsstöðum vestri
Jónatan Garðarsson Lóuási, 220 Hafnarfjörður.
Lovísa Ásbjörnsdóttir af Óttarsstaðætt. Óttarsstaðir eystri.

---

[8] Ásgeir Guðmundsson 1983. Saga Hafnarfjarðar 1908-1983 I bindi, bls. 114

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/158

Heiti...Gvendarbrunnur
Tegund...Brunnur/Gvendarbrunnur 112
Hlutverk..Vatnsból
Gps-hnit... N 064°01.827‘ W 022°03.219‘
Aldur..1550- 1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Talsverð
Minjagildi..Hátt
Friðlýst..

Staðhættir
Austan við Rauðamel stóra er Gvendarbrunnshæð og þar um liggur landamerkjalínan í Gvendarbrunn.

Lýsing
Í Örnefnaskrá segir: Gvendarbrunnur er stór hola í klöpp við elsta vegínn
Á smá grasbletti við Alfaraleiðina, eru nokkrar stórar þúfur eða hugsanlega hleðslur, rétt við brunninn. Brunnurinn eða vatnabólið er um 0.50 x 1.00 má stærð, niður að vatninu í brunninum ern um 0.40 m.

Athugasemdir
Gvendarbrunnur: Á Sturlungaöld var biskup á Hólum Guðmundur góði Arason (1203-1237). Hann átti i deilum við veraldlega höfðingja og hélt fast fram kirkjulögum. Guðmundur var sannheilagur í lifanda lífi, gerði kraftaverk og vígði björg og brunna víða um land, sem bera nafn hans enn í dag.

Heimildir

Gísli Sigurðsson. Örnefnaskrá- Óttarsstaðir. Gullbringussýslu. Örnefnastofnun Íslands 1980.
Hóladómkirkja <mailto:kirkjan@holar.is>,

Horft að Gvendarbrunni til suðurs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/159

Heiti...Gvendarbrunnshellir
Tegund...Fjárhellir/Gvendarbrunnshellir 113
Hlutverk..Fjárskýli
Gps-hnit... N 064°01.839‘ W 022°03.269‘
Aldur..1550- 1900
Ástand..Ágætt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Talsverð
Minjagildi...Talsvert
Friðlýst..

Staðhættir
Um 30 m austur af Gvendarbrunni sem er vatnsból við Alfaraleiðina.
Örnefnaskrá: Austan við Rauðamel stóra er Gvendarbrunnshæð og þar um liggur landamerkjalinan í Gvendarbrunn sem er stór hola í klöpp við elsta veginn. Í Gvendarbrunnshæð vestanverði er fjárhellir, kallaður Gvendarbrunnshellir.

Lýsing
Farið er upp smábratta upp að hellinum, hlaðnar hleðslur fyrir hellismunnan með inngangi fyrir míðri hleðslunni.
Hleðsluhæð allt að 1.10 m. Steinastærð 0.30-0.50. stærri steinar við innagninn.

Athugasemdir

Heimildir

Gísli Sigurðsson. Örnefnaskrá- Óttarsstaðir. Gullbringussýslu. Örnefnastofnun Íslands 1980.

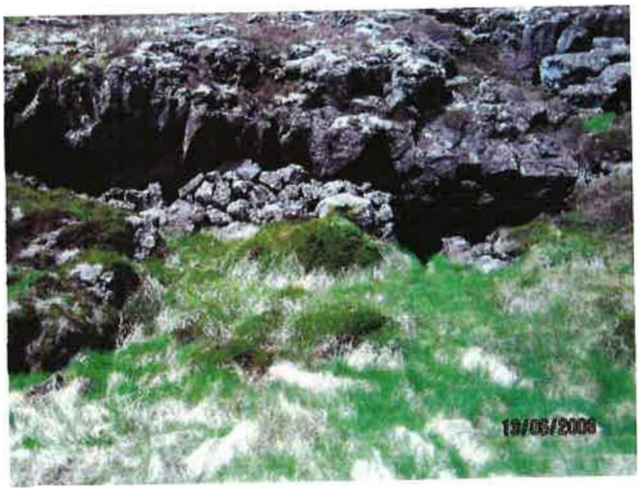

Horft að hellinum til vesturs.

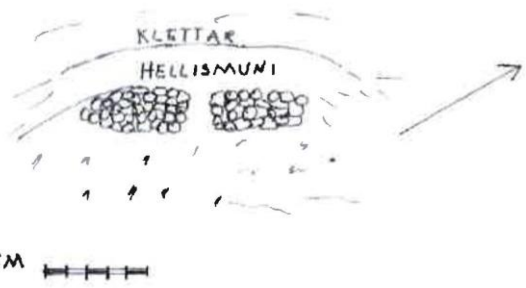

Hleðslur í hellisopinu.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/189

Heiti...Refabyrgi 107
Tegund..Hleðsla
Hlutverk..Skotbyrgi
Gps-hnit... N 064°01.926‘ W 022°03.663‘
Aldur..1550- 1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Vegur liggur að stóru grjótnámunni að austan frá veginum. Þar sem hann endar við námuna er um 120 m í suður að byrginu.

Lýsing
Skotbyrgið er upphlaðið úr braungrjóti. Hleðsluhæð allt að 1.10 m. Inngangur er í byrgið i vestur og neðarlega á hleðsluveggmm á móti innganginum er gat í hleðsluna fyrir byssu veiðimannsins sem liggur flatur og miðar.

Athugasemdir

Heimildir

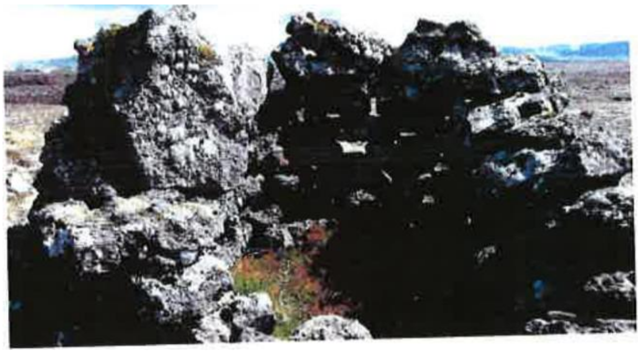

Horft í austur.

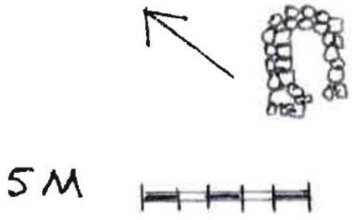

Teikning, byrgið.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/190

Heiti...Hraunbolli 1
Tegund...Hleðsla
Hlutverk..Aðhald
Gps-hnit... N °.' W °.'
Aldur..1550- 1900
Ástand...Sæmilegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi..Talsvert
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Um 450 m eftir Reykjanesbraut frá vegaslóða að Lónakoti i norðvestur, og örðum vegaslóða sem liggur til suðurs. Hraunbollinn er um 45 m frá Reykjanesbraut í suður í landinu sem er hraun og gróður og mosi.

Lýsing
Í mosavöxnu hraunlandslagi eru hleðslur i hraunbolla, og hafa hleðslurnar verið til stuðnings hliðum bollans. Hleðslurnar sem eru við noðnr- og suðvesturhlið hans hrunið inn að miðju bollans sem er grasivaxinn. Hraunbollinn er um 1.10 m djúpur. Það sést móta fyrir hringlaga kraga frá ytri brúnum hans sem rennur saman við landið i kring.

Athugasemdir
Hnit á punktum Ingvars i Landshnitakerfi Isnet-93.
685-Aðhald-349564,578-395880,903
686-Aðhald-349565, 108-395882,319
687-Aðhald-349567, 171-395882,585

Heimildir

Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft til norðurs.

Teikning, hraunbolli hleðlsa.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/191

Heiti...Refabyrgi 2
Tegund...Hleðsla
Hlutverk..Skotbyrgi
Gps-hnit... N °.' W °.'
Aldur..1550- 1900
Ástand...Sæmilegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Frá Reykjanesbraut er vegaslóði að Lónakoti í norður og slóði sem er á móts við hann í suður frá Reykjanesbrautinni, Frá þessum vegaslóðum um 320 m í austur eftir brautinni. þá er byrgið um 100 m i suður frá henni. Og frá byrginu eru um 200 m í gömlu Reykjanesbrautina í suður. Byrgið er á smá hraundragi í landinu.

Lýsing
Byrgið er uppblaðið, hleðsluhæð i norðvestur um 0.60 m en annars lægra Eitthvað hefur hrunið úr veggjum inn að miðju bygsins. Inngangur i byrgið er í vestur. Sá sem í byginu hefðr verið hefur legið á.maganum, og ekki verið sýnilegur í umhverfinu. Smá gat er hleðsluna í suður þar sem byssuhólknum hefur verið stungið í gegn.
Steinastærð um 0.25 - 0.40 rn.

Athugasemdir
Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi Isnet-93.
682-Byrgi-349595,213-395861,162
683-Byrgi-349596,3-395862,137
684-Byrgi-349597 ,928-395860,657

Heimildir

Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft í suður að byrginu.

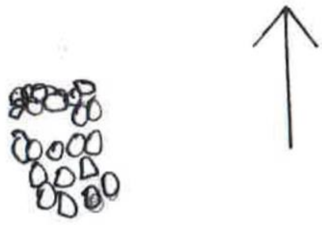
Teikning, byrgið.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/192

Heiti...Garðlag 3
Tegund...Garðlag
Hlutverk..Varnargarður
Gps-hnit... N °.‘ W °.‘
Aldur..1550- 1900
Ástand...Lélegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi..Talsvert
Friðlýst..Nei

Staðhættir

Frá Reykjanesbraut er vegaslóða að Lónakoti í norður og slóði sem er á móts við hann í suður frá Reykjanesbrautinni,
Frá þessum vegaslóðum um 320 m í austur eftir brautinni, þá er garðlagið um um 90 m í suður frá henni. Og frá garðlaginu eru um 130 m í gömlu Reykjanesbrautina i suður.

Lýsing

Á norðvesturbarmi hraunsprungu sem er mosagróin eru nokkrir mosagrónir steinar í einfaldri röð. Steinastærð um 0.30-0.45 m. Sprungan er um 2 má breidd að ofan en mjókkar niður. Dýpt er um 2 m.

Athugasemdir

Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi Isnet-93.
680-Hleðsla-349604, 176-395872,206
681-Hleðsla-349606, 15-395871, 112

Heimildir

Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft í austur. Garðlagið til vinstri á sprungunni.

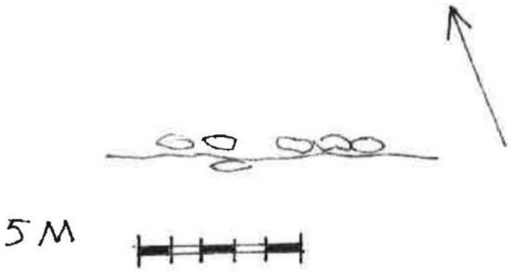

Teikning, garðlagið.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar

163/193

Heiti...Fjárborgarleið 4
Tegund...Gata
Hlutverk..Leið
Gps-hnit... N °.‘ W °.‘
Aldur..1550- 1900
Ástand..Sæmilegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir

Frá Reykjanesbraut er vegaslóði að Lónakoti í norður og slóði sem er á móts við hann í suður frá Reykjanesbrautinni, Frá þessum vegaslóðum um 450 m i austur eftir brautinni, þar liggur Fjárborgarleiðin til suðurs og í norður neðan Reykjanesbrautar liggur leiðin að Jakobsvörðu.

Lýsing

Fjárborgarleið er nokkuð vel afmörkuð í landinu. Hún liggur i smá sveigum í gegnum landið liggur um hraunlandslagið sein er gróðurvaxið.

Athugasemdir

Fjárborgarleið er leiðin frá Óttarsstöðum að Fjárborginni. Friðlýstar fornleifar: óttarsstaðir: Fjárborg vestur af svonefndum Löngubrekkuhæðum (hlaðin af Kristrúnu Sveinsdóttur á Óttarsstöðum um 1870). Skjal undirritað af KE 30.04.1964. Þinglýst 05.05.1964.

Hnit á punktum Ingvars i Landshnitakerfi lsnet-93.
689-Fjarbleid-349698,632-396023,511
714-Fjarbleid -349654,051-395880,28

Heimildir

Fornleifavernd ríkisins: Skrá um friðlýstar fornleifar. Fyrsta útgáfa 1990. Hafnarfjörður bls. 3.
Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Leiðin til vesturs

Leiðin til vesturs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/159

Heiti...Leiðavarða 5
Tegund...Varða
Hlutverk..Kennimark
Gps-hnit.. N °.‘ W °.‘
Aldur..1550- 1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Um 570 m í austur eftir Reykjanesbraut frá afleggjara að Lónakoti í norðvestur og örðum afleggjara sem liggur á móts við hann til suðurs. Þá er varðan um 190 m í suður og frá henni er 100 m í suður að gömlu Reykjanesbraut. Hraunlandslag í gróðri.

Lýsing
Varðan er austurbrún á djúpum hraunbolla. Hleðsluhæð er um 1.20 m. Grunnflötur vestur-austur 0,75 m og norður-suður 1 m. Steinastærð 0.25- 0.40 m.

Athugasemdir
Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi Isnet-93.
647-Varða-349859,367-395938,21

Heimildir
Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft til vesturs .

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/195

Heiti...Fjárskjól 6
Tegund...Hleðsla
Hlutverk...Fjárskýli
Gps-hnit... N °.‘ W °.‘
Aldur..1550- 1900
Ástand..Sæmilegt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Um 570 m í austur eftir Reykjanesbraut frá afleggjarn að Lónakoti í norðvestur og öðrum afleggjara sem liggur á móts við hann til suðurs. Þá er skjólið um 190 m í suður og frá henni eru um 100 m í suður að gömlu Reykjanesbraut. Austan við skjólið á gilbarminum er varða (194).

Lýsing
Fjárskjólið er í hraungjótu þar sem klettar mynda gjótuna að mestu nema á austurhlíð sem er grasivaxin. Gjótan er um 7 x 8 m. Grasivaxin í botni. Undirvesturhlið klettaveggjarins þar sem þeir slúta aðeins fram, em hleðsluveggir sem eru um 1.00 má hæð og um 1 má breidd.

Athugasemdir
Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi lsnet-93.
648-Skjól-349849,509-395934,002
649-Skjól-349850,038-395930,597

Heimildir
Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft til vesturs að hleðsumri.

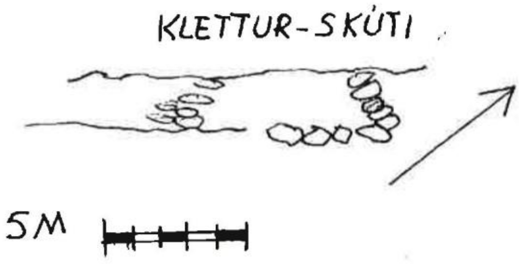

Teikning, hleðlsur.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar

163/196

Heiti...Fjárskjól 7
Tegund...Hleðsla
Hlutverk..Fjárskýli
Gps-hnit... N °.‘ W °.‘
Aldur..1550- 1900
Ástand..Sæmilegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta...Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir

Þar sem gamla Reykjanesbrautin liggur austur-vestur og er samhliða hluta af eldri Reykjanesbraut frá 1905. Fjárskjólið er í klettagjótu sem er grasivaxin með birkitrjám.

Lýsing

Hraungjóta sem er um 4 m á dýpt og grasivaxin.
Við norðurhlið gjótunnar eru klettaveggur sem slútir fram yfir sig og þar undir er lítill skúti. Út frá honum að austan er hleðslugarður sem myndar rými að skútanum. Að vestan liggur landið aðeins hærra og myndar vesturhlið rýmisins. Á austurhlið er hleðslan allt að 1.50 m þar sem það er hæst, enfer í 0.40 m við enda hleðsíunnar í suður.

Athugasemdir

Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi Isnet-93.
650-Hleðsla-349896,678-395880,293
651-Hleðsla-349898, 144-395878, 138
652-Hleðsla-349900,113-395877,514
653-Hleðsla-349903,185-395880,708

Heimildir

Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

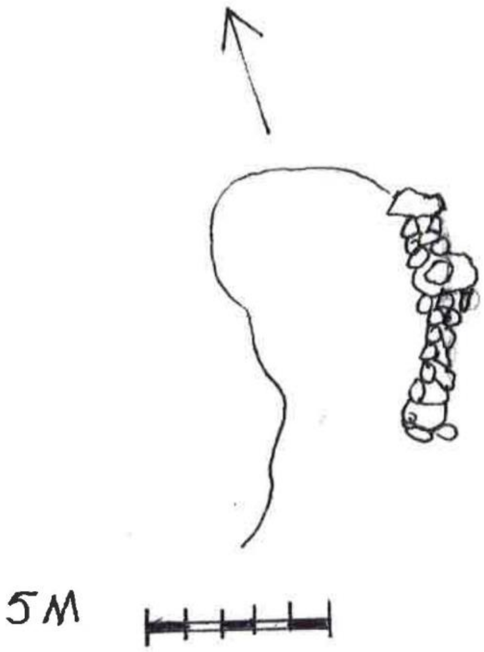

Horft að skútamun til austurs.

Teikning, hleðsla.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/197

Heiti..Vegbrú 8
Tegund...Hleðsla
Hlutverk..Brú
Gps-hnit... N °.' W °.'
Aldur..1150- 1900
Ástand...Ágætt
Hættumat..Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Þar sem gamla Reykjanesbrautinn liggur austur-vestur og er samhliða hluta af eldri Reykjanesbraut frá 1905. Brúin er um 15 m sunnan við veginn við austurenda hans ,en gjáin liggur nokkuð samhliða veginum að hluta.

Lýsing
Vegbrúin liggur yfir gjá sem er um 2 m breið. Þykkt brúarinnar er um 0.70 m, en holt er undir hana. Steinarnir sem mynda brúargólfið eru mosavaxnir. Landið sunnan við er aðeins hærra en brúin.

Athugasemdir
Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi lsnet-93.
654-Steinbrú-349957,787-395810,239
655-Steinbrú-349960,2-395809,829

Heimildir
Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft í noður yfir brúna.

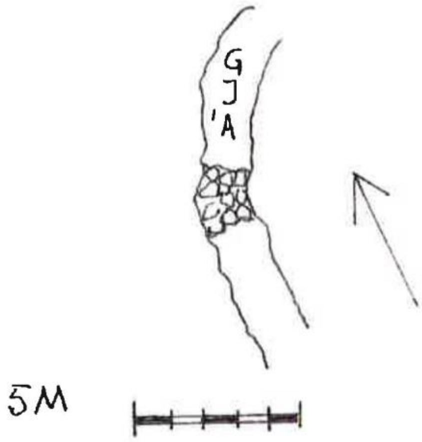

Teikning, brúarhleðslan.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/198

Heiti... Byrgi
Tegund... Hleðsla
Hlutverk.. Skotbyrgi
Gps-hnit... N °.‘ W °.‘
Aldur..1550- 1900
Ástand...Ágætt
Hættumat... Vegagerð
Hætta.. Mikil
Minjagildi.. Talsvert
Friðlýst.. Nei

Staðhættir
Þar sem gamla Reykjanesbrautin liggtif austur-vestur og er samhliða hluta af eldri Reykjanesbraut frá 1905. Frá norðausturenda vegarins frá 1905 þar sem hann kemur sauran við eldri Reykjanesbrautina eru um 150 m í norður að byrginu sem er staðsett á hæðardragi.

Lýsing
Hringlaga einhlaðið byrgi sem er opið til suðurs. Hleðsluhæð um 0.40 m. Í byginu vex birkirunni og er því erfitt að sjá steinahleðsluna, en steinar eru mosavaxnir. Steina.stærð 0.25-0.45 m.

Athugasemdir
Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi Isnet-93.
645-Byrgi-349987,78-396001,468
646-Byrgi-349989,348-396002,7

Heimildir

Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft að byrginu til norðvesturs.

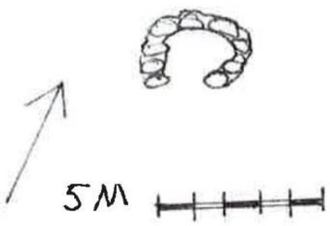

Teikning, byrgið.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/199

Heiti...Rauðumelsstígsvarða vestari 10
Tegund...Varða
Hlutverk..Kennimark
Gps-hnit... N °.‘ W °.‘
Aldur..1550- 1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Þar sem gamla Reykjanesbrautin liggur austur-vestur og er samhliða hluta af eldri Reykjanesbraut frá 1905. Frá norðausturenda vegarins frá 1905 þar sem hann kemur saman við eldri Reylrjanesbrautina er um 300 m í norður að vörðunni.

Lýsing
Varðan sést víða að. Hún er hringlaga og mjókkar aðeins upp. Grunnflötur er um 1.10 m. Hleðsluhæð um 1.50 m. Seinastærð um 0.25-0.35 m.

Athugasemdir
Frá vörðunni að Rauðamelsstíg ern um 200 m í austur.
Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi Isnet-93.
615- Varða - 350218,405 - 396146,83

Heimildir
Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft til norðurs.

Horft til austurs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/200

Heiti...Varða 11
Tegund...Varða
Hlutverk..Kennimark
Gps-hnit... N °.‘ W °.‘
Aldur..1550- 1900
Ástand...Lélegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Talsverð
Minjagildi...Talsvert
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Þar sem gamla Reykjanesbrautinn liggur austur-vestur að vesturhluta grjótnámunnar sem var nýtt um 1950. Frá þeim vegi er um 200 mínorður að vörðunni. Frá vörðunni eru um 70 m í Rauðamelsstíg í austur.

Lýsing
Varðan hefur staðið á smá dragi í landinu. En hún er hrunin, hleðsluhæð er um 0.50 m. Steinastærð um 0.25-0.40.

Athugasemdir
Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi Isnet-93.
643-Varða-350156,697-396022,472

Heimildir
Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft í suður.

Horft í norður.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/201

Heiti...Rauðamelsvarða 12
Tegund...Varða
Hlutverk..Kennimark
Gps-hnit... N °.‘ W °.‘
Aldur...1550-1900
Ástand..Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta...Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Um 250 m í norðvestur frá vegi sem er norðvestan við stóru grjótnámuna. Varðan er vestan við Rauðamelsstíg.

Lýsing
Varðan er hlaðinn á vesturbanni lítillar hraunsprungu á norðausturhlið er hleðsluhæð 1.80, en á norðvesturhlið um 0.90 m. Varðan er um 2 m löng suður-norður. og um 0.70 má breidd. Steinastærð um 0.35-0.45 m.

Athugasemdir
Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi Isnet-93.
644-Varða-350019, 791- 396019,163.

Heimildir
Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft til austurs.

Horft til suðurs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/202

Heiti..Stekkur 13
Tegund...Hleðsla
Hlutverk...Stekkur
Gps-hnit.. N °.‘ W °.‘
Aldur...1550-1900
Ástand...Sæmilegt
Hættumat..Frá
Hætta...Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Frá austurenda gamla Reykjnesvegarins sem liggur í gegnum grjótnámuna sem nýtt var um 1950 frá. Frá austurenda hans þar sem komið er að námunni er um 200 m í norður að stekknum.

Lýsing
Undir smá hæðardragi í austur í lautardragi þar sem landið mótar stekkinn að hluta. Þar er klettahæð um 0.50 m, en til að loka af stekkinn er eínhlaðinn hleðslugarður. Hleðsluhæð 0.45 m.

Athugasemdir
Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi Isnet-93.
612-Hleðsla-350389,612-396051,713
613-Hleðsla-350391,511-396052,162
614-Hleðsla-350392,473-396050,976

Heimildir
Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft í suðaustur.

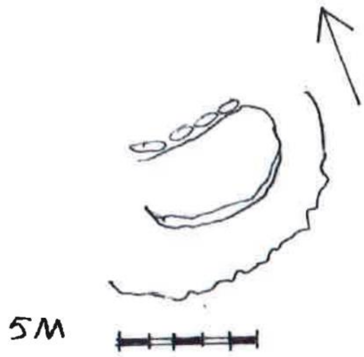

Teikning, stekkurinn.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/203

Heiti...Stöðull 14
Tegund...Hleðsla
Hlutverk...Stöðull
Gps-hnit.. N °.' W °.'
Aldur...1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Frá Reykjanesbraut er vegslóði að Lónakoti í norður og slóði sem er á móts við hann i suður frá Reykjanesbrnutinni, Frá þessum vegaslóðum um 360 m í austur eftir brautinni, þá er garðlagið um um 90 m í suður frá henni. Og frá garðlaginu eru um 140 m i gömlu Reykjanesbrautina í suður.

Lýsing
Út frá klettavegg sem er um 1. 90 m á hæð er hleðsluveggur sem liggur samhliða klettaveggnum. Hann er að hluta til hlaðinn ofan á kletta, en að mestuhlaðinn úr nokkuð stórum steinum, Steinastærð 0.35-0.60 m. Frá þessum hleðsluvegg er aðhald. Mesta hæð á hleðluveggnum er við suðurenda 1.20 m, en lækkar svo niður í 0.40 m og er það hleðlsuhæð aðhaldsíns líka.

Athugasemdir
Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi Isnet-93.
609-Hleðsla-350523,97-395899,014
610-Hleðsla-350825,074-395896,529

Heimildir
Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft til suðurs að stuðlinum.

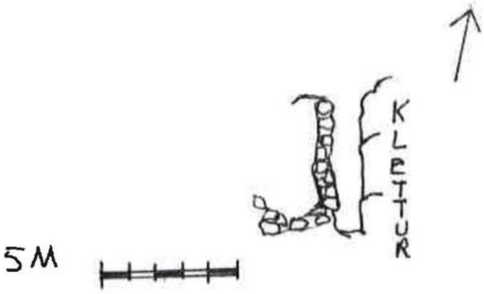

Teikning, stöðull.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar

163/204

Heiti..Varða
Tegund...Varða
Hlutverk..Kennimark
Gps-hnit... N °.‘ W °.‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Lélegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Talsverð
Minjagildi...Talsvert
Friðlýst..Nei

Staðhættir

Gamli Reykjanesvegurinn (Keflavikurvegurinn) sem liggur i gegnum grjónámuna sem nýtt var um 1950. Um 320 m í austur eftir veginum frá námunni, þá um 200 m í suður á hæðardragi í mosavöxnu landinu eru leifar vörðunnar.

Lýsing

Varðan er hrunin, hleðsluhæð um 0.40 m. Ekki mikið grjót í vörðustæðinu. Steinastærð um 0.25 - 0.45 m.

Athugasemdir

Hnit á punktum Ingvars í Landslmitakerfi Isnet-93.
61 l-Varða-350792,181-395848,727

Heimildir

Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21. 06.11.

Horft til austurs, Varðan fremst.

Horft til norðausturs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/205

Heiti..Gamla Reykjanesbraut 18
Tegund..Gata
Hlutverk..Leið
Gps-hnit.. N °.‘ W °.‘
Aldur...1905
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Áður en núvarandi Reykjanesbraut var lögð lá vegurinn sunnar í landinu og lá í gegn þar sem grjótnáman og er því vegurinn slitinn sundur af námuruú. Frá vestari hluta námunnar. Um 260 m frá námunni í vestur, sunnan við veginn er þessi eldri vegur sem lagður var 1905.

Lýsing
Vegurum, eða vegarhlutinn er upphlaðinn, hann er um 260 m langur og 3 m breiður. Hæsta hleðsla undir veginn er við vesturhluta hans. En þar er hleðslan 2-3 m há, en við austurhluta er hann hleðslan allt ofan í það að vera 0.30-0.40 m.

Athugasemdir
Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi Isnet-93.
656-Vegur -349772,62-395773,378
679-Vegur -349984,462-395853,378

Heimildir

Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft til vesturs.

Horft til austurs

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/206

Heiti...Refabyrgi
Tegund...Hleðsla
Hlutverk...Skotbyrgi
Gps-hnit... N 064°01.908‘ W 022°04.390‘
Aldur...1550-1900
Ástand..Ágætt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Vegslóði að Lónakoti við Reykjanesbraut, sunnan við brautina liggur annar slóði í suður, frá honum liggur síðan gamla Reykjanesbrautin í austur, eftir henni um 350 m í austur, þá um um 100 m í suður er hleðslan.

Örnefnaskrá: Vestan við Rauðamel stóra er mikil klapparhæð sem nefuist Smalaskáli. Uppi á hæðinni er skotbyrgi.

Lýsing
Byrgið er grjóthlaðið U-laga, hleðsluhæð 1.10 m en lækkar til endana.

Athugasemdir

Heimildir

Gísli Sigurðsson. Óttarsstaðir. Örnefnastofnun .Gullbringusýsla. Garðabær.

Horft til suðurs

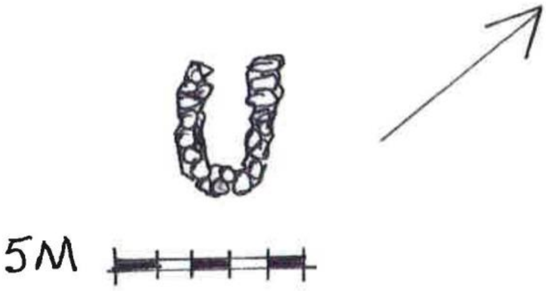

Teikrung, byrgið.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/207

Heiti... Undirhleðslugirðing 20
Tegund... Garðlag
Hlutverk..Túngarður
Gps-hnit.. N 064°01.917‘ W 0.22°04.396‘
Aldur..1550-1900
Ástand..Lélegt
Hættumat.. Vegagerð
Hætta... Talsverð
Minjagildi.. Talsvert
Friðlýst... Nei

Staðhættir
Vegslóði að Lónakoti við Reykjanesbraut, sunnan við brautina liggur annar slóði í suður, frá honum liggur siðan gamla Reykjanesbrautin í austur, eftir henni um 400 m í austur, þá um um 100 m.
Norðan við Smalaskálahæð

Örnefnaskrá: Vestan við Rauðamel stóra er mikil klapparhæð sem nefnist Smalaskáli. Uppi á hæðinni er skotbyrgi.

Lýsing
Undirhleðslugirðingin liggur austur -vestur í landinu. Ekki samfeld en nokkuð vel afmörkuð. ekki ergott að merkja hvar hún endar eða byrjar.

Athugasemdir

Heimildir
Gísli Sigurðsson. Óttarsstaðir. Örnefnastofnun . Gullbringusýsla. Garðabær.

Horft til austurs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/208

Heiti..Skýli 21
Tegund...Hleðsla
Hlutverk..Híbýli
Gps-hnit... N 064°01.889‘ W 022°04.744‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Sæmilegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Frá vegslóða að Lónakoti við Reykjanesbraut, sunnan við brautina liggur annar slóði í suður, frá honum liggur síðan slóði í austur, eftir honum um 140 m í austur, þá um um 50 m í suður er skýlið.

Lýsing
Hleðsluveggur hlaðinn út frá klettavegg hæð hans er 2.5 m og myndar aðra langhlið skýlisins. Hleðsluhæð á endavegg utanmál um 1.50 m, innanmál 0.95 m. Hleðsluhæð á langvegg um 1 m. en hleðslan er ofan á klettavegg sem er um 1.60 m. Reft hefur verið yfir hleðsluna að klettaveggnum, og má sjá einstaka spýtur við hleðsluna.

Athugasemdir
Heimildarmaður:Talið er að skýlið hafi verið notað að vegagerðarmönnum við lagningu gömlu Reykjanesbrautar.

Heimildir
Heimildarmaður, Jónatan Garðarsson í júní 2011.

Horft til austurs.

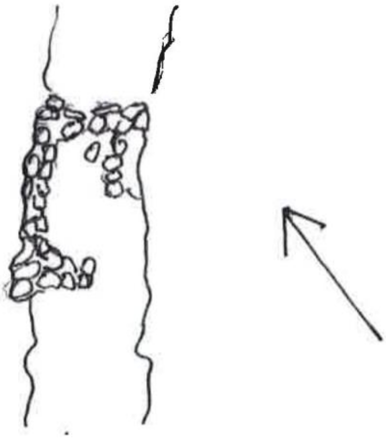
Teikning, skýli.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar

163/209

Heiti...Fjárborg 22
Tegund...Hleðsla
Hlutverk...Fjárborg
Gps-hnit... N 064°01.651' W 022°04.495'
Aldur..1865-1870
Ástand..Ágætt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Talsverð
Minjagildi...Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir

Vegslóði að Lónakoti við Reykjanesbraut, sunnan við brautina liggur annar slóði í suður, frá honum liggur síðan gamla Reykjanesbrautin i austur. eftir henni um 150 m i austur, þá um um 550 m í suður er Fjárborgin.

Örnefnaskrá: Vestan við Rauðamel stóra er mikil klapparhæð sem nefnist Smalaskáli. Suðvestur af Smalaskála er :fjárborgin gamla frá þvi fyrir aldamót.

Lýsing

Fjarborgin er allt að því hringlaga:
Hleðlsuhæð á norðvestur hlið um 2.10 m Hleðlsuhæð norðaustur um 1.10 m.
Hleðlsuhæð við inngang á suðsuðvestur hlið er um 1.60 -1.50 m
Samkvæmt heimildarnm nni var inngagurinn endurhlaðinn um 2000, eftir að hestamenn höfðu rutt honum niður.
Veggjaþykkt er um 1 m neðst, en mjókkar aðeins upp.
Aðrennslisgarður liggur að inganginum og er hann 12-13 m langur. Hleðsluhæð við borginaer um 0.60 m, en lækkar niður í 0.35 frá borginni.
Út frá norðausturhlið bogarinnar er hlaðið hólfþar er hleðsluhæð hennar um 1.10 m. Hleðsluhæð veggja í hólfinu er um 0.45-0.50m. Inngangur í norðaustur.
Um 2 m frá hólfinu í norður fast við :fjárborgarvegginn er gróp 0.80 x 1 m og umlmá dýpt. E.t.v. geymslustaður fyrir matvæli.

Athugasemdir

Örnefnaskrá: Suðvestur af Smalaskália er fjárborgin gamla frá þvi fyrir aldamót. Kona er Kristrún hét og bjó á Óttarsstöðum, hlóð hana ásamt vinnumanni sínum.
Friðlýstar fornleifar: óttarsstaðir: Fjárborg vestur af svonefndum Löngubrekkuhæðum (hlaðin af Kristrúnu Sveinsdóttur á Óttarsstöðum um 1870). Skjal undirótað af KE 30.04.1964. Þinglýst 05.05.1964.
Heimildarmaður: Alfaraleiðin er skýrt mörkuð í hraunið og stefnt er á krókóttar hrauntraðir, sem eru minni í sniðum en Draugadalir. Þegar komið er út úr þeim blasa Löngubrekkur við á hægri hönd, grasi og kjarri vaxnar brekkur sem eru syðst í allmikilli hraunhæð, smaíaskaíahæö. Brekkurnar eru áberandi í landslaginu og mynda hraunvegg. Efst í suðurhluta hæðarinnar er löng og mikil sprunga, Löngubrekkugjá einnig nefnd Hrafnagjá því þar verpur hrafninn jafnan á vorin. Þegar komið er vestur fyrir þessa hæð liggur hliðarleið til norðurs í áttina að Kristrúnarborg eða Óttarsstaðaborg sem blasir við við á hægri hönd. Þetta er falleg lítil fjárborg sem Kristrún Sveinsdóttir húsfreyja á óttarsstöðum hlóð ásamt vinnumanni sínum um 1865-70.

Heimildir

Fornleifavernd ríkisins: Skrá um friðlýstar fornleifar
Fyrsta útgáfa 1990. Hafnarfjörður bls. 3.
Gísli Sigurðsson. Óttarsstaðir. Gullbringusýsla. Garðabær. Örnefnastofnun.

Heimildannaður: Jónatan Garðarsson, júní 2011.Hraunavinir.

Horft til vesturs. hólf og Fjárborg

Teikning, Fárborgin.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/210

Heiti...Aðhald 23
Tegund...Hleðsla
Hlutverk..Aðhald, fé.
Gps-hnit... N 064°01.702‘ W 022°04.627‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Sæmilegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Talsverð
Minjagildi..Talsvert
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Vegslóði að Lónakoti við Reykjanesbraut, sunnan við brautina liggur annar slóði í suður, frá honum liggur síðan gamla Reykjanesbrautin í austur, eflir henni um 150 m í austur, þá um um 400 m í suður er hleðslan.

Lýsing
Í nokkuð stóru grasivöxnu hraundragi á móti suðri. er hleðlsugarður við austurhlið dragsins hlaðinn út frá náttúrulega staðsettum í stórum steinum
Víð austurhlið dragsins eru náttúrusteinar þar sem hleðslan er hlaðin utan í og ofan á.
Hleðlsuhæð um 0.80 - 0.30 m. Steinahleðslan mosavaxin. Steinastærð um 0.25-0.45 m.

Athugasemdir

Heimildir

Horft yfir hleðlsuna til norðurs.

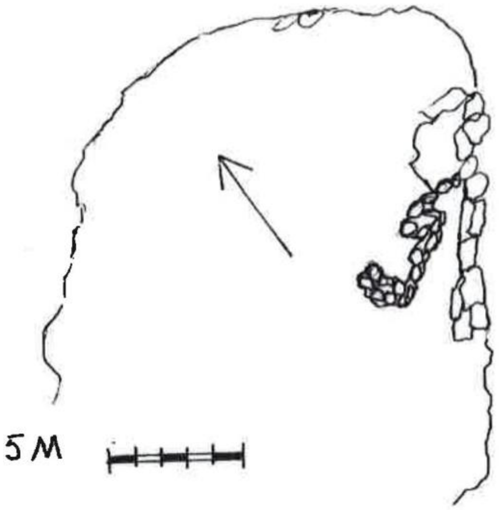

Teikning, hleðsla, aðhald.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/211

Heiti...Aðhald 23
Tegund...Hleðsla
Hlutverk...Aðhald, fé.
Gps-hnit... N 064°01.702‘ W 022°04.627‘
Aldur..1550-1900
Ástand..Sæmilegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta...Talsverð
Minjagildi..Talsvert
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Vegslóði að Lónakoti við Reykjanesbraut, sunnan við brautina liggur annar slóði í suður, frá honum liggur síðan gamla Reykjanesbrautin í austur, eftir henni um 150 m í austur, þá um um *550* m í suður er Fjárborgin. Frá Fjárborginni er um 270 m í suðsuðvestur er varðan
Varðan er um 10 m frá Alfaraleiðinni í suður. Við vesturhluta Alfaraleiðarinnar við Lónakots- og Óttarsstaðaland.

Lýsing
Varðan stendur á nokkuð sléttri klapparbreiðu. Grunnflötur 2xl.80 m. Hleðsluhæð um 0.70 m Steinastærð 0.25-0.45 m.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til suðausturs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/212

Heiti...Landamerkjavarða 25
Tegund...Varða
Hlutverk...Landamerki
Gps-hnit... N 064°01.531‘ W 022°04.820‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat..Vegagerð
Hætta..Lítil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Varðan er á landamerkjum Lónakots og Óttarsstaða Hlaðin á smá klettabelti.
Varðan er um 350 m í suðsuðvestur frá Fjárborginni.

Lýsing
Varðan hlaðin á smá klettabelti í landinu og hún er allt að því hringlaga, Grunnflötur um 1.5 m. Undirstaðan eru nokkuð stórir steinar, en ofan á þá er hleðslan minni flögusteinar. Hleðsluhæð um 1.40 m. Steinastærð 0.30-0.75 m.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til austurs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/213

Heiti...Varða 26
Tegund...Varða
Hlutverk..Leið
Gps-hnit... N 064°01.509‘ W 022°04.991‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Varðan er um 490 m í suðsuðvestur frá Fjárborginni.

Lýsing
Varðan er hlaðin á litlum kletti sunnan við Alfaraleiðina. Hleðsluhæð 0.75 m. allt að því hringlaga, grunnflötur um 1,5xl m. Steinastærð um 0.30-0.65 m.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til suðvesturs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/214

Heiti...Varða 27
Tegund...Varða
Hlutverk..Leið
Gps-hnit... N 064°01.540‘ W 022°04.952‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Um 500 m í suðvestur frá Fjárborginni. Varðan er norðan við Alfaraleiðina.

Lýsing
Varðan er á smá klettahæð. Hleðsluhæð um 0. 75 m. Grunnflötur um 1,5 x lm. Steinastærð um 0.35-0.60 m.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til austurs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/215

Heiti..Varða 28
Tegund..Varða
Hlutverk...Leið
Gps-hnit... N 064°01.516‘ W 022°04.364‘
Aldur...1550-1900
Ástand..Ágætt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Varðan er um 330 m í suður frá Fjárborginni. Varðan er um 2 sunnan við Alfaraleiðina.

Lýsing
Varðan er hlaðin ofan á smá klett sem er 2 m sunnan við Alfarleiðina. Hleðsluhæð um 0.70 m, um 1 m í þverrmál neðst en mjókkar upp. Steinastærð um 0.35-0.65 m.

Athugasemdir

Heimildir

Horft i austur, Alfaraleiðin til vinstri.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/216

Heiti..Varða 29
Tegund...Varða
Hlutverk..Leið
Gps-hnit... N 064°01.615' W 022°03.891'
Aldur...1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Varðan er við Hrafnagjá og Löngubrekku á Alfarleiðinni. Um 430 m í suðaustur frá Fjárborginni.

Lýsing
Varðan er um 7 m frá Alfaraleiðinni í suður. Hlaðin ofan á smá klettabelti. Hleðsluhæð um 1.80 m. Grunnflötur er ferhyrntur, og er hliðin um 1,20 m, neðst en varðan mjókkar upp.

Athugasemdir

Heimildir

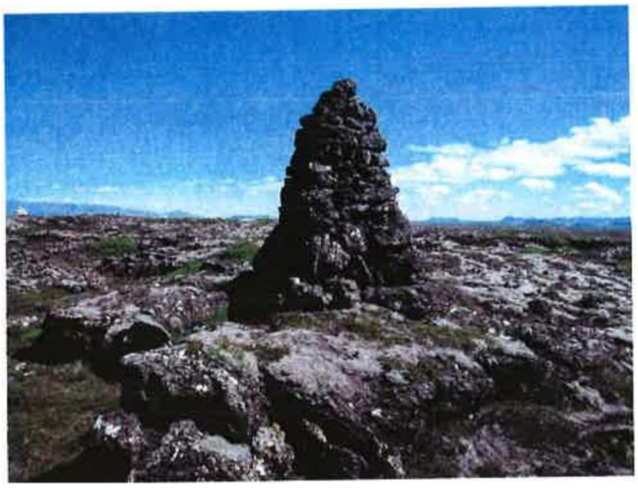
Horf til austurs, Alfaraleiðin til vinstri.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/217

Heiti...Varða 30
Tegund...Varða
Hlutverk..Leið
Gps-hnit... N 064°01.733‘ W 022°03.544‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Varðan er um 1 m sunnan við Alfaraleiðina. Um 350 m frá grjónámunni í suðaustur.

Lýsing
Varðan er um 1 m sunnan við Alfaraleiðina. Hún er hlaðin á smá þúfu sem er aðeins hærri en leiðin. Hleðsluhæð um 0.60 m. Steinastærð um 0.35-60 m.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til austurs, Alfaraleiðin til vinstri.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/218

Heiti...Rauðamelsstígsvarða 31
Tegund...Varða
Hlutverk..Leið
Gps-hnit... N 064°01.753‘ W 022°03.554‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Lélegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Varðan er 35 m norðan við Alfaraleiðina. Um 300 m frá grjónámunni í suðaustur.

Lýsing
Varðan er hrunin. Hleðslusteinar flögur. Steinastærð 0.25-0.35 m. Hleðsluhæð um 0.80 m. Varðan eins og hún er núna er um 2 m í þvermál.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til austurs.

Horf til vesturs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar

163/219

Heiti...Varða við Rauðamelsstíg 32
Tegund...Varða
Hlutverk..Leið
Gps-hnit... N 064°01.703' W 022°03.495'
Aldur..1550-1900
Ástand..Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta...Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir

Varðan er um 100 m sunnan við Alfaraleiðina frá vörðu nr. 219 sem einnig ervið Alfaraleiðina.

Lýsing

Varðan er hlaðin upp í þremur lögum þar sem grunntlöturinn er um 0. 90 m í þvermál. en efri hluti hennar er heldur mjórri. Hleðsluhæð um 1.10 m. Steinastærð um 0.45-0.60 m. Frá Alfarleiðinni sést varðan ekki vel að yfir sumartímann vegna þess að kjarrgróður skyggir á hana.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til austurs

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/220

Heiti..Leiðavarða 33
Tegund...Varða
Hlutverk...Leið
Gps-hnit... N 064°01.753‘ W 022°03.500‘
Aldur...1550-1900
Ástand..Ágætt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Varðan er 4-5 m sunnan við Alfaraleiðina um 500 m austan við stóru grjótnámuna.

Lýsing
Hleðsluhæð er um 1.80 m. Undirstaða ferköntuð um 1.5 á hlið, mjókkar upp. Steinasrærð um 0.25-0.40 m.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til austurs.

Horft til suðurs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Garðar
163/221

Heiti...Landamerkjagarður 34
Tegund..Garðlag
Hlutverk..Landamerki
Gps-hnit.. N 064°01.822‘ W 022°03.214‘
Aldur..1550-1900
Ástand..Lélegt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Landamerkjagarðurinn liggur norður-suður, rétt austan við Gvendarbrunn.

Lýsing
Garðurinn er ekki samfelldur en nokkuðvelafmarkaður. Hleðlsuhæð 0.30-0.40 m. Einhlaðinn. Steinastærð um 0.25-0.45 m.

Athugasemdir
Landamerki milli Straums og Óttarsstaða byrja við sjó á Vatnaskersklöpp og yfir miðjan Markhól - þaðan beint í Stóra-Nónhól, frá Nónhól í Gvendarbrunn, frá Gvendarbrunni l Mjóasundsvörðu, frá Mjóasundsvörðu í Klofaklett suður og upp af Steinhúsi. Á Klofaklett er klappað: Ótta, Str ..
Landamerkjagarðurinn var hlaðinn 1880-1890. Hann liggur nú í landi Starums. En landamerki óttarsstaða og Straums hafa færst í vestur.

Heimildir
Gísli Sigurðsson. Örnefnskrá-Óttarsstaðir, Gullbringusýslu. Örnefnastofnun Íslands 1980.

Horft til suðurs.

Horft til norðurs.

Fornleifaskráning
Hafnarfjörður

Fornleifar í landi Straums
Vegna færslu Reykjanesbrautar

Skráðar fornleifar 2

________________ Byggðasafn Hafnarfjarðar 2011

Straumur.

Straumur er jörð í hinum svonefndu Hraunum í Jandi Hafnarfjarðar.
Þær jarðir sem eru innan staðarmarka Hafnarfjarðar suð-vestur af kaupstaðnum voru nefndar áður einu nafni Hraunjarðir. Þetta vorn jarðirnar Stóri-Lambhagi, Þorbjarnarstaðir, *Straumur,* Óttarsstaðir, Lónakot og Svínakot. Jörðin Hvassahraun var ein afHraunjörðunum en hún var í Vatnsleysuhreppi.
Þessar jarðir voru allar í eigu Viðeyjarklausturs og urðu því konungsjarðir með siðaskiptunum 1550. Konungsjarðirnar voru síðan seldar á árunum 1837-1839.

Árið 1547-1548 er jarðarinnar getið í fógetareikningumDJ *XII* 114.

Í Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalín frá 1703 segir:

Jarðardýleiki óviss, og jörðin er í konungseign.
Ábúandinn er Hans Olafsson.
Kúgildi eru þrjú.
Landskuld er 75 álnir. Greiðist með þremur vættum og fjórum fjórðungum fiska í kaupstað síðan leigan hófst en áður var hún greidd heim til Bessastaða.
Við (timbur) til viðgerða á húsum leggur ábúandinn til.
Kúgildi eru þrjú. Leigur greiðist með fisk eða smjöri í kaupstað eða heim til Bessastaða.
Ábúandinn sér um að kúastofnin sé uppyngdur.
Ábúanda er skylt að lána mann til að róa á vertíð, ásamt tveimur dagsláttum heim til Bessastaða, en bóndinn sér verkamanninn fyrir fæði á meðan hann er hjá honum. Þar að auki tveir hestar með hrísi, sem gjaldist in natura. Einning að róa með Bessastaðamönnum þegar þarf á að halda og sér þá bóndinn sjálfur um að fæði fyrir sig.
Bústofn ein kýr, sjö ær, og þrjú lömb.
Hægt er að fóðra þrjár kýr bjarglega.
Heimilsmenn eru átta.
Selstöð (sel) á jörðin og heitir Straumssel. Þar eru hagar slæmir, og vandræði af vatnsskorti þegar þurkar eru.
Til kolagerðar og eldiviðar notar jörðin skóg sem er í almenningi, en hrís er líka stundum gefið nautgripum.
Torfrista og hnausar eru í skárra lagi.
Lyngs má jörðin líka afla í almenningi.
Rekavon nær engin.
Hrognkelsafjara nokkur.
Í fjörunni er skelfiskur sem hægt er að nota í beitu.

Heimræði er árið um kring og lending góð og róa skip ábúandans eftir hentugleikum.
Aðkomuskip eru engin, en þau hafa komið hér áður og ábúandinn tekið leigu fyrir.

---

1 Guðmundur Benediktsson hrl. Kröfulýsing Hafnarfjarðarbæjar frá 3. júní 2004.
2 Íslenzkt fombréfasafn I-XVI, Dl XII 114. Kaupmannahöfn /Reykjavík 1857-1972.
3 Jarðabók Áma Magnússonar og Páls Vídalín, þriðja bindi, Kauparnmanhöfn 1923-1924, bls. 163-164.
4 J. Johnsen: Jarðatal á Íslandi, Kaupmannahöfn 1847,bls. 91.

Engar engjar eru á jörðinni.
Lambhúsagerði er eyðihjáleiga á jörðinni, sem hefur verið í eyði svo lengi sem menn muna, og ekki líklegt að búið verði þar aftur, vegna þess að bóndinn á Straumi getur ekki að skaðlausu komið hjáleigutúninu í lag án þess að það komi niður á hans eigin túni. [3]

Jarðatal Johnsens 1847, segir jörðina Straum nr. 165 í jarðatalaskrá, og jörðin í bændaeign, dýrleiki 12½, landskuld 0.75, kúgildi tvö, ábúendur er einn, og er eigandi jarðarinnar. [4]

Landamerki

Landamerki fyrir jörðina Straum eru samkvæmt Örnefnalýsingu Gísla Sigurðssonar
Landamerki milli *Straums og Óttarssatða* byrja við sjó á Vatnaskersklöpp yfir miðjan Markhól og þaðan beint í Stóra-Nónhól frá Nónhól í Gvendarbrunn frá Gvendarbrunni í Mjösundsvörðu, frá Mjósundavörðu í Klofaklett suður og upp af Steinhúsi.
Á Klofaklett er klappað *Ótta Str* og varða hlaðin hjá. Frá Klofakletti í Markastein, suður og upp af Eyjólfshól, á þennan Markastein er klappað *Ótta Str.* Frá þessum Markasteini sömu stefnu upp að Krísuvíkurlandi.
Á hina hliðina milli *Straums og Þorbjarnarstaða* byrja landamerkin við sjó á Pjetursbyrgi á neðsta hólmanum, og þaðan beint í svonefnda Tóu, úr Tóu beint í Vestari-Tobbukletta yfir miðjum Jónshöfða og í vörðu vestarlega á há-Hafurhjarnar.holtinu og þaðan beina stefnu mitt á milli Stóra-Steins og Fjárskólskletts í vörðu á há-Fremstahöfða og þaðan hina sömu beinu stefnu þar til að Krísuvíkurland tekur við. (Undirritað í Straumi 31. maí 1890). [5]

Árið 1947 keypti Hafnarfjarðarbær hluta aflandi Straums, og áskildi sér forkaupsrétt á örðum hlutum hennar árið 1966. [6]

---

[5] Gísli Sigurðsson. Ömefnskrá-Óttarsstaðir, Gullbringusýslu. Örnefnastofnun Íslands 1980.
6 Ásgeir Guðmundsson, 1983, Saga Hafnarfjarðar I, 1908-1983, bls. 108, 114.
[7] Gísli Sigurðsson. Örnefuskrá-Óttarsstaðir, Gullbringusýslu. Örnefnastofnun Íslands 1980.
[8] Þjóðskjalsafn Íslands. Túnakort 1918.

Náttúrufar og jarðabætur

Í Jarðabók Áma Magnússonar og Páls Vidalins frá 1703 segir :
Selstöð (sel) ájörðin sem heitir Straumssel. Þar eru hagar slæmir, og vandræði afvatnsskorti þegar þurkar eru.
Til kolagerðar og eldiviðar notar jörðin skóg sem er í almenningi, en hrís er líka stundum gefið nautgripum.
Torfrista og hnausar eru í skárra lagi.
Lyngs má jörðin líka afla í almenningi.

Í Örnefnalýsingu segir: Straumstúnið lá á hraunhryggjum, hæðum og lægðum uppgrónum og gætti jafnvel flóðs og fjöru í sumum lægðunum.[7]

Samkvæmt Túnakorti frá 1918, eru slétt tún 1.4teigar. Kálgarður 560 m^2.[8]

Heimildaskrá

Heimildarmenn:
Jónatan Garðarsson Lóuási 2, 220 Hafnarfjörður

Óprentaðar heimildir:
Þjóðminjasafn Íslands,
Fornleifaskráning í Hafnarfirði 1987-1990.

Þjóðskjalasafn Íslands
Uppdrættir aftúnum, Straumur 1919. Þjóðskjalasafn Íslands.

Prentaðar heimildir:
Árna Magnússonar og Páls Vídalín, Jarðabók þriðja bindi, Kaupammanhöfn 1923-1924, bls. 163-164.
Ásgeir Guðmundsson, 1983, Saga Hafnarfjarðar I, 1908-1983, bls. 108, 114.Gísli Sigurðsson. Örnefnskrá-Óttarsstaðir, Gullb1ingusýslu. Örnefnastofnun Íslands 1980.
Guðmundur Benediktsson hrl. Kröfulýsing Hafnarfjarðarbæjar frá 3. júní 2004.
Íslenzkt fornbréfasafn 1-XVI, DI XII 114. Kaupmannahöfn /Reykjavík 1857-1972.
Jarðabók J. Johnsen: Jarðatal á Íslandi, Kaupmannahöfn 1847,bls. 91.

Fornleiafskráning:
Fornleifastofnun Íslands, Elín Ósk Hreiðarsdóttir vann Fornleifakönnun vegna lagningu Reykjanesbrautar 2001, skráðar voru fornleifar í landi Straums sem fylgja vegastæðinu, ásamt landinu kringum bæjarstæði Straums. Skráðar voru 15 fornleifar í landi Straums.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Straumar
165/83

Heiti...Draugadalsvarða
Tegund...Varða/Draugadalsvarða 111
Hlutverk..Kennimark
Gps-hnit.. N 064°01.946‘ W 022°03.029‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Lítil
Minjagildi...Talsvert
Friðlýst..

Staðhættir
Þar sem er Seljahraun vestur að hrauninu er Alfaraleiðin í kiklum og djúpum lægðum sem nefnast Draugadalir.

Lýsing
Upphlaðinn varða mjókkar upp, hæð um 1. 70 m, grunnflötur 1.20x0.80

Athugasemdir

Heimildir

Gísli Sigurðsson. Straumur, Gullbringusýsla, Garðahreppur. örnefnastofnun Íslands.

Horft að vörðunni til austurs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Straumar
165/83

Heiti...Himnaríki
Tegund...Saga/Himnaríki 110
Hlutverk..Leið
Gps-hnit... N 064°01.944‘ W 022°02.912‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi..Lítið
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Um 550 m í austur eftir veginum frá stóru grjótnámunni, þá um 400 m í suður.
Örnefnaskrá: Vestur af Seljahrauni liggur Alfaraleiðin í miklum og djúpum lægðum sem nefnast Draugadalir. Í einum af þessum djúpu lægðum er Himnaríki.

Lýsing
Himnaríki er í djúpri nokkuð stórri lægð sem er grasavaxin og nokkuð skjólgóð fyrir vindum og veðrum.

Athugasemdir
Saga: Nafnið Himnaríki er tilkomið vegna þess að bóndi nokkur í Hraunum ætlaði á Rauð sínum til Himnaríkis - eftir viku drykkju. Hann lagði af stað undir rökkur með nesti og nýja skó, en kvaðst ekki þurfa sokka því nóg væri afþeim í himnaríki. Hesturinn skilaði sér fljótt heim og sjálfur kom bóndi undir vökulok, háttatíma, sagt er að hnakkurinn hafi fundist vestarlega í Draugadölum.

Heimildir

Gísli Sigurðsson. Þorbjarnarstaðir. Gullbringusýsla, Garðahreppur. Örnefnastofnun Íslands nóv, 1980.

Horft til suðurs yfir Himnaríki.

Fornleifaskráning
Hafnarfjörður

Fornleifar í landi Þorbjarnarstaða
Vegna færslu Reykjanesbrautar

Skráðar fornleifar 28

________________ Byggðasafn Hafnarfjarðar 2011

Þorbjarnarstaðir

Sögulegt yfirlit.

Árið 1395 er minnst á eyðijörðina Þorbjarnarstaði í skrá yfir kvikfé og leigumála á jarðareigum Viðeyjarklausturs, og telja útgefendur DI það vera þessajörð.[1]

Árið 1547-1548 er jarðarinnar getið í fógetareikningum.[2]

Árið 1703[3] var jarðardýrleiki óviss og var jörðin konungseign, þá er Lambhagi hjáleiga frá Þorbjarnarstöðum, en byggð frá Bessastaðamönnum.

Árið 1847: Er jörðin metin á 12 ½ hundr.[4]

Náttúrufar og jarðabætur.

1703 eru engjar engar á jörðinni.

1919 eru Tún 1,4 teigar, allt slétt og holótt. Matjurtagarðarum 500 m^2.[5]

---

[1] DI III 598

[2] DI XII, bls. 114.
[3] Jarðabók Áma Magnússonar og Páls Vídalín III: Kaupmannahöfn 1943.
[4] J. Johnsen: Jarðatal á Islandi, Kaupmannahöfn 1847.
[5] Túnakort 1919. Þjóðskjalasafn Íslands.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir

166/81

Heiti...Þorbjarnastaðaker 025
Tegund...Hleðsla/hrunin
Hlutverk...Kennimark
Gps-hnit... N 064°01.125‘ W 022°02.142‘
Aldur..1550-1900
Ástand..Lélegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi..Talsvert
Friðlýst..Nei

Staðhættir

Um 300 m í suðsuðaustur frá ytri mörkum heimatúns Þorbjarnarstaða Frá Þorbjarnarstaðarétt eru um 150 m í austur að kerinu,sem liggur í sama hraunklasa og réttin.
Örnefnaskrá: Rétt sunnan við Hólaskarð milli Brunans og Hólanna. Rétt sunna við Skarðið var vik í Brunann. Hér vestur frá eru klettaborgir miklar ,í lægð milli þeirra er Þorbjamarstaðaker, djúpt jarðfall.

Lýsing

Kerið er 3-4 m í þvermál, og er um 2 m að dýpt. Við norðvestur hlið kersins er grjóthrúga, Það má ætla að þar hafi verið tröppurnar sem sagt er frá í örnefnaskrá, en tröppurnar voru hlaðnar af Þorkeli Árnasyni.

Athugasemdir

Örnefnaskrá:
Þorbjarnarstaðakerið sem er djúpt jarðfall var hættulegt fyrir fé, því það komst ekki uppúr. Þorkell Árnason bóndi á Þorbjarnarstöðum hlóð tröppur upp, og eftir það var fé ekki hætta búin.

Heimildir

Gísli Sigurðsson. Þorbjarnarstaðir. Gullbringusýsla, Garðahreppur. Örnefnastofnun Íslands nóv. 1980.

Horft til suðurs.

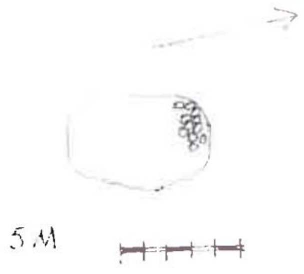

Teikning, Þorbjarnarstaðker.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/86

Heiti...Miðdegisvarða
Tegund...Varða/Miðdegisvarða 019
Hlutverk..Eyktamark
Gps-hnit... N 064°01.978‘ W 022°02.782‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Varðan er um 350 m í suðvestur frá Þorbjarnarstaðarétt (nr, 173).

Lýsing
Varðan er hlaðin um 1.50 má hæð, grunnflötur 0.80 x 0.80, hún mjókkar upp.

Athugasemdir
Varðan var eykt frá Straumi

Heimildir

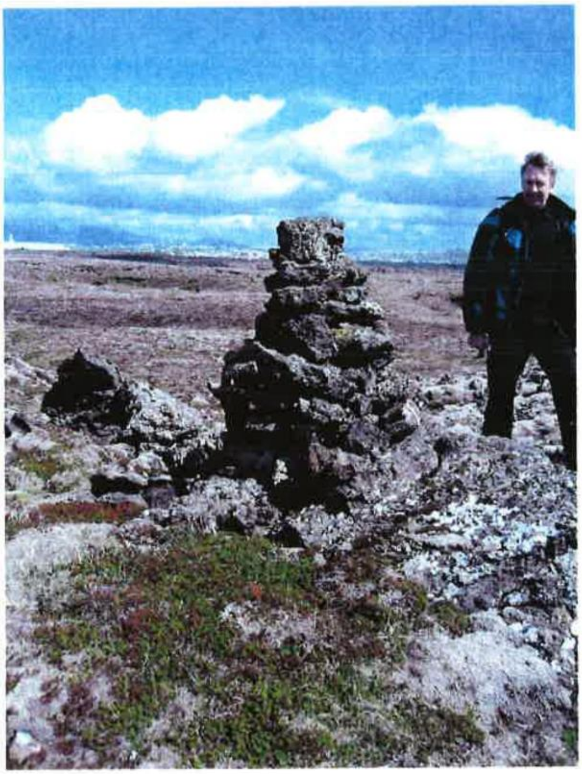

Horft í norðnorðaustur að vörðunni.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir

166/87

Heiti...Gránuskúti/Gránuhellir
Tegund...Skúti/Gránuskúti 104
Hlutverk..Fjárskýli
Gps-hnit... N 064°02.016‘ W 022°02.481‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Lítil
Minjagildi..Talsvert
Friðlýst...

Staðhættir

Um 150 m í suður frá Þorbjarnarstaðarétt. (173)
Örnefnaskrá: Fossasel var sel frá Þorbjarnarstöðum. Selið stendur á Fornaselshæð. Rétt við selið er vatnsstæði. Suður og upp frá selinu var Gránuskúti eða eða Gránuhellir.

Lýsing

Hellirinn er í smá brekku á norðvestri, og fyrir neðan er smá dalverpi.
Gengið er inn i hellisskútann gegnum upphlaðin göng sem hlaðin eru úr hraungrjóti. Göngin standa aðeins fram fyrir opið í hellinn, veggjaþykkt um 0.60 m, og breidd um 0.60 m, hæðin er um 2 m og ofan á upphleðslunni er steinn sem lokar henni að ofan.

Athugasemdir

Heimildir

Gísli Sigurðsson. Þorbjarnarstaðir. Gullbringusýsla, Garðahreppur. Örnefnastofnun Íslands nóv. 1980.

Horft að hellisopinu til suðurs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/90

Heiti...Dagmálavarða
Tegund...Varða/Dagmálavarða 127
Hlutverk..Eyktamark
Gps-hnit... N 064°02.248' W 022°01.831'
Aldur..1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Talsverð
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Vestan við veg sem liggur í austur-vestur við vesturenda Geymslusvæðis sem er ofan við álverið í Straumsvík.

Lýsing
Hringlaga upphlaðin varða, hleðslusteinar um 0.20 - 040 m að stærð. Grunnflötur um 1 m í þvermál. Hæð vörðunnar um 1.20 m.

Athugasemdir

Heimildir

Dagmálavaraða horfi í norður.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir

166/129

Heiti...Varða
Tegund...Varða 026
Hlutverk...Kennimark
Gps-hnit... N 064°02.117‘ W 022°01.973‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Nýbyggingar
Hætta..Talsverð
Minjagildi..Talsvert
Friðlýst..Nei

Staðhættir

Um 450 m í suðaustur frá suðausturhorni túngarðs Þorbjamarstaða eftir mosa- og grasivöxnu landinu. Varðan er uppi á klettabelti í landinu.

Lýsing

Varðan er upphlaðin úr þunnum hraunflögum sem eru um 0.35-0.45 að stærð. Hleðsluhæð um 1 m. Hún er breiðust neðst og mjókkar lítillega upp.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til suðurs að vörðunni.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/130

Heiti...Garðlag
Tegund...Garðlag 027
Hlutverk..Aðhald
Gps-hnit... N 064°02.145‘ W 022°02.243‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Talsverð
Minjagildi...Talsvert
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Garðlagið er um 450 m frá bæjarstæði Þorbjamarstaða í suðsuðaustur. Um 10 m í suðaustur er varða.

Lýsing
Garðlagið er undir háum klettavegg, og liggja hleðslurnar upp að honum Hleðslurnar eru mjög sokknar í jörðina, mosavaxnar og um 0.30 má hæð. Botn garðlagsins er grasivaxið og liggur um 1 m neðar en landið í kring.

Athugasemdir

Heimildir

Horft að garðlaginu til suðurs.

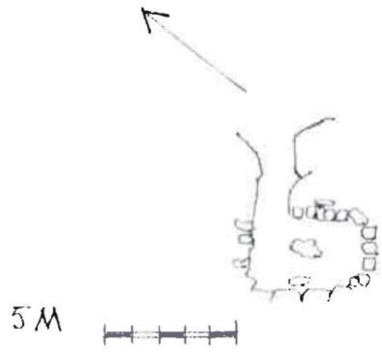

Teikning, Hleðsla út frá klettinum.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/131

Heiti..Varða 028
Tegund...Varða
Hlutverk..Leiðavarða
Gps-hnit... N 064°02.116‘ W 022°02.255‘
Aldur...1550-1900
Ástand..Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta...Talsverð
Minjagildi..Talsvert
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Varðan er í um 300 frá bæjarstæði Þorbjamarstaða í suðaustur. Þá eru um 90 í suðaustur frá Þorbjarnarstaðarétt að vörðunni.

Lýsing
Varðan er upphlaðin, hleðsluhæð um 0.75 m. Steinastærð um 0.35-0.45 m. Botnflötur um 0.75 í þvermál.

Athugasemdir

Heimildir

Horft að vörðunni til suðurs

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/132

Heiti... Varða 029
Tegund... Varða
Hlutverk... Leiðavarða
Gps-hnit... N 064°01.974‘ W 022°02.116‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat... Vegagerð
Hætta.. Talsverð
Minjagildi.. Talsvert
Friðlýst.. Nei

Staðhættir
Um 450 m í austur frá bæjarstæði frá austurmörkum túns kringum Þorbjarnarstaði, þar sem er nokkuð stórt klettabelti sem sést vel í landinu.

Lýsing
Varðan er upphlaðin, hleðsluhæð um 1 m. Steinastærð um 0.30 - 0.45 m. Þvermál grunnflatar um 1 m, en varðan mjókkar aðeins upp.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til suðurs að vörðunni.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/133

Heiti..Varða
Tegund..Varða 029a
Hlutverk..Leið
Gps-hnit.. N 064°01.979‘ W 022°02.174‘
Aldur...1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Talsverð
Minjagildi...Talsvert
Friðlýst..Nei

Staðhættir

Um 450 m í austur frá austurmörkum túns kringum Þorbjamarstaði, þar sem er nokkuð stórt klettabelti sem sést vel í landinu.

Lýsing

Varðan er upphlaðin, um 0.40 má hæð en gæti hafa verið hærri, steinsstærð um 0.30 - 0.50, grunnflötur um 0.50 m.suðaustan við vörðina er hleðsla sem hefur hrunið nokkuð úr. Hleðslan er hlaðin út frá vörðunni.

Athugasemdir

Heimildir

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/134

Heiti...Hleðsla
Tegund...Hleðsla 029a
Hlutverk...Óþekkt
Gps-hnit... N 064°01.979‘ W 022°02.174‘
Aldur...1550-1900
Ástand..Lélegt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Talsverð
Minjagildi..Talsvert
Friðlýst...

Staðhættir
Um 450 m í austur frá bæjarstæði frá austurmörkum túns kringum Þorbjamarstaði, þar sem er nokkuð stórt klettabelti sem sést vel í landinu.

Lýsing
Hleðlsuveggur 5-6 m langur, hleðsluhæð um lm. Nokkuð hefur brunið úr veggnum og hann því nokkuð óljós, fast vestan við vegginn er varða. Veggurinn fylgir landinu í kring og liggur í smá halla.

Athugasemdir

Heimildir

Horft að hleðslunni fyrir miðri mynd

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/135

Heiti..Varða
Tegund..Varða, hlaðin 030
Hlutverk...Kennimark
Gps-hnit... N 064°02.048‘ W 022°02.061‘
Aldur...1550-1900
Ástand..Ágætt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Talsverð
Minjagildi..Talsvert
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Um 460 m í austur frá austurhlið túngarðs í bæjarstæðis Þorbjamarstaða. Varðan er í nokkuð stóru klettabelti sem er vel sýnilegt í landinu. Frá Þorbjarnarstaðarétt eru um 270 m í austur að vörðunni.

Lýsing
Varðan er upphlaðin, hleðsluhæð um 1.20 m. Grunnflötur um 1 m í þvermál neðst en mjókkar upp, steinastærð um 0.25 - 0.40 m. Um 2 m í austur frá vörðunni er jarðsig sem notað hefur verið sem fjárskjól.

Athugasemdir

Heimildir

Horft að vörðunni til austurs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/136

Heiti...Fjárskjól
Tegund...Fjárskjól, jarðsig 030 a
Hlutverk...Fjárskýli
Gps-hnit... N 064°02.048‘ W 022°02.061‘
Aldur..1550-1900
Ástand..Ágætt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Talsverð
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Um 460 m í austur frá austurhlið túns í bæjarstæði Þorbjarnarstaða er varðan í nokkuð stóru klettabelti sem er vel sýnilegt í landinu. Frá Þorbjarnarstaðarétt eru um 270 m í austur að fjárskjólinu.

Lýsing
Fjárskjólið er íjarðsigi sem er um 2 x 2 m að stærð, og um 1, 20 rn á dýpt. Vesturhlið jarðsigsins slútir aðeins fram yfir sig. Við austurhlið er hleðsla rúður í jarðsigið um 1 m á lengd og um 0. 50 á breidd, og er grasivaxin, eins og botn sigsins. Um 2 m í vestur frá jarðsiginu er varða.

Athugasemdir

Heimildir

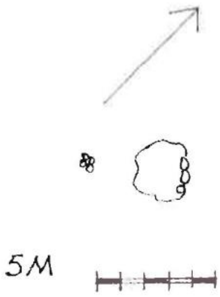

Horft að fjárskæylinu til austurs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir

166/159

Heiti..Garðlag 16
Tegund...Garðlag
Hlutverk...Fyrirhleðsla
Gps-hnit.. N °.' W °.'
Aldur...1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Talsvert
Friðlýst..Nei

Staðhættir

Hleðslan er um 400 m í suður frá bæjarstæði Þorbjamarstaða. Liggur nokkuð hátt í landinu í klettabelti sem liggur niður að hringlaga grasivöxnu nokkuð sléttu landi sem opnast til vesturs.

Lýsing

Hleðslan er L-laga í milli kletta. Hleðsluhæð eru um 0.40 m eða lægra, mosavaxið. Steinastærð um 0.25-0.40 m.

Athugasemdir

Hnit á punktum Ingvars í Landshnitaker.fi Isnet-93.
601 Hleðsla-351820,148-396063,713
602 Hleðsla-351818,577-396063,477

Heimildir

Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft til norðurs að hleðsluuni.

Horft til suðurs yfir hleðsluna

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/160

Heiti... Varða 17
Tegund... Varða
Hlutverk... Kennimark
Gps-hnit... N °.‘ W °.‘
Aldur..1550-1900
Ástand..Lélegt
Hættumat... Vegagerð
Hætta.. Mikil
Minjagildi... Talsvert
Friðlýst.. Nei

Staðhættir
Varðan er 420 m fyrir ofan bæjarstæði Þorbjarnarstaða **í** suður, á hæðardragi **í** landinu.

Lýsing
Varðan hefur hrunið, hleðsluhæð er um 0.50 m. Hleðslugrjótið sem fallið hefur úr henni er í kringum hana.

Athugasemdir
Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi lsnet-93.
603 Varða-351844,168-396041,718

Heimildir
Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft í vestur.

Horft í suður.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir

166/161

Heiti...Tóft 37
Tegund...Tóft
Hlutverk.. Fjárhús
Gps-hnit... N °.' W °.'
Aldur..1550-1900
Ástand..Sæmilegt
Hættumat... Vegagerð
Hætta.. Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst.. Nei

Staðhættir

Um 30 m í suðaustur frá norðausturhorni túngarðs Þorbjarnarstaða.

Lýsing

Hleðslur tóftarinnar eru út frá lágu klettabelti. Hleðsluhæð 0.60 m eða lægra. Steinastærð um 0.35- 0.50 m. Hleðslan sigin og mjög mosavaxin.

Athugasemdir

Örnefnaskrá: Í suðurtúninu var lægð sem nefnd var Dalurinn syðri. Kringum hann lá Flötin syðri allt upp að traðargarðinum syðri.

Heimildir

Gísli Sigurðsson. Þorbjarnarstaðir. Gullbringusýsla, Garðahreppur. Örnefnastofnun Íslands nóv. 1980.

Horft til suðurs.

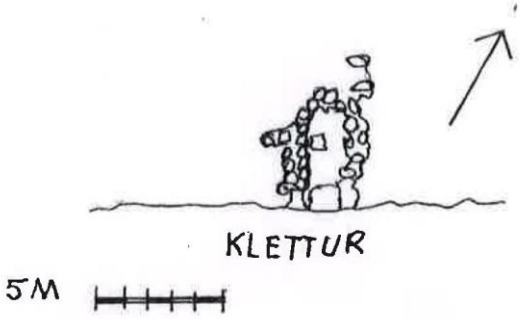

Teiknin, tóftin.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/162

Heiti..Garðlag 38
Tegund..Garðlag
Hlutverk...Aðhald
Gps-hnit.. N 064°02.169‘ W 022°02.474‘
Aldur...1550-1900
Ástand..Sæmilegt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Um 50 m suður frá suðurhliði túngarðs Þorbjamarstaða austan til. Á sléttum kletti fyrir ofan tóft (37).

Lýsing
Einhlaðinn garðbútur á klettsbarmi. Steinastærð 0.40-0.60 m. Mosavaxnir að nokkru leiti.

Athugasemdir
Örnefnaskrá: Í suðurtúninu var lægð sem nefnd var Dalurinn syðri. Kringum hann lá Flötin syðri allt upp að traðargarðinum syðri.

Heimildir
Gísli Sigurðsson. Þorbjarnarstaðir. Gullbringusýsla, Garðahreppur. Örnefnastofnun Íslands nóv. 1980.

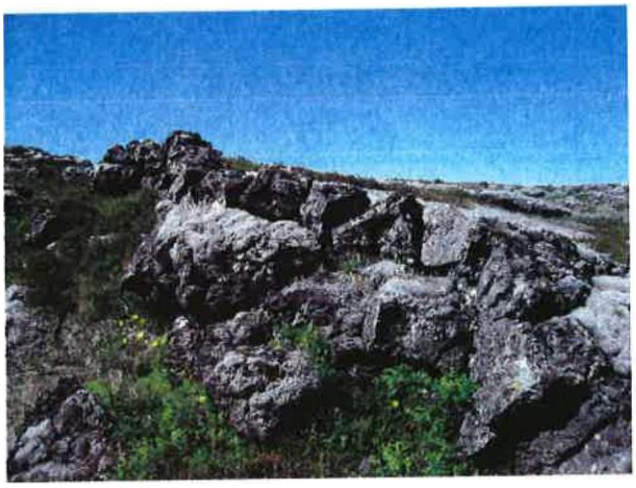
Horft til vesturs.

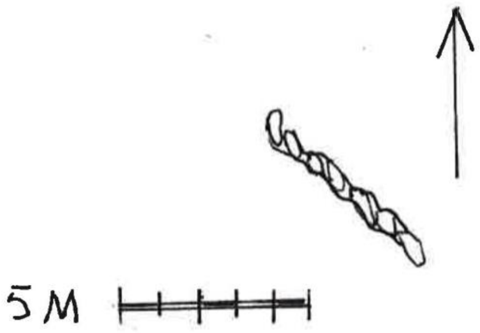

Teikning, hleðlsan.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/163

Heiti..Aðhald 39
Tegund..Hleðsla
Hlutverk..Aðhald
Gps-hnit.. N 064°02.164‘ W 022°02.477‘
Aldur...1550-1900
Ástand...Lélegt
Hættumat..Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Um 50 m í suðaustan frá norðausturhorni túngarðs Þorbjarnarstaða.

Lýsing
Veggjahleðslur út frá 2 m háum kletti. Þar sem veggjahleðslan er hlaðin á milli náttúrulegra steina. Steinastærð um 0.25- 0.45 m.

Athugasemdir
Örnefnaskrá: Í suðurtúninu var lægð sem nefnd var Dalurinn syðri. Kringum hann lá Flötin syðri allt upp að traðargarðinum syðri.

Heimildir
Gísli Sigurðsson. Þorbjarnarstaðir. Gullbringusýsla, Garðahreppur. Örnefnastofnun Íslands nóv. 1980.

Horft til suðsuðvesturs.

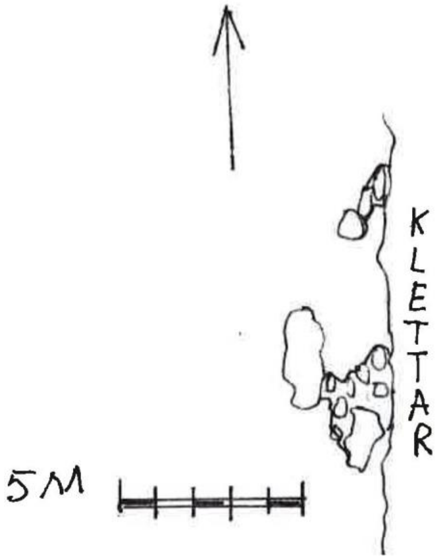

Teikning, hleðslan.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/164

Heiti..Aðhald 40
Tegund..Hleðsla
Hlutverk..Aðhald
Gps-hnit... N 066°02.162‘ W 022°02.476‘
Aldur...1550-1900
Ástand...Sæmilegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Um. 100 m í suðaustan frá norðausturhorni túngarðs Þorbjarnarstaða.

Lýsing
Í lautarbolla út frá um 2 m háum klapparhól, er hleðslukantur sem lokar af lautarbollaum, ásamt náttúrulegum steinum. Hleðslur mjög signar og grasivaxnar.
Steinastærð 0.40 m til 0.60 m

Athugasemdir
Örnefnaskrá: Í suðurtúninu var lægð sem nefnd var Dalurinn syðri. Kringum hann lá Flötin syðri allt upp að traðargarðinum syðri.

Heimildir
Gísli Sigurðsson. Þorbjamarstaðir. Gullbringusýsla, Garðahreppur. Örnefnastofnun Íslands nóv. 1980.

Horft til suðurs.

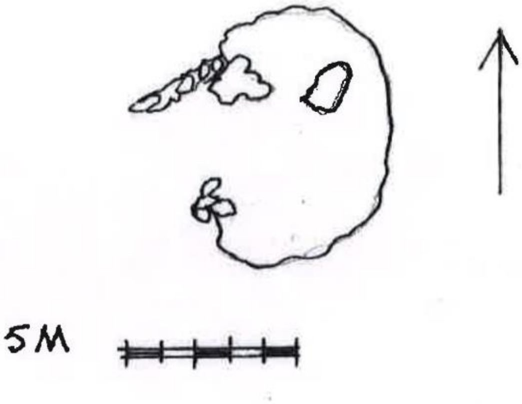

Teikning, aðhald.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/165

Heiti...Stöðull 41
Tegund...Hleðsla
Hlutverk...Stöðull
Gps-hnit.. N 064°02.161‘ W 022°02.468‘
Aldur...1550-1900
Ástand..Lélegt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Um 120 m í suður frá norðausturhorni túngarðs Þorbjamarstaða.

Lýsing
Frá hóldragi er hleðslugarður sem myndar aðra langhlið stöðulsins. Hina langhliðina er það landið sem er hliðin. Hóldragið er endaveggur. Hleðsluhæð allt að 0.90 m. Steinastærð um 0.30-0.90 m. Hrunið hefur úr hleðsluveggnum inn í hólfið og í inngang. Steinar mosavaxnir.

Athugasemdir
Örnefnaskrá: Í suðurtúninu var lægð sem nefnd var Dalurinn syðri. Kringum hann lá Flötin syðri allt upp að traðargarðinum syðri.

Heimildir
Gísli Sigurðsson. Þorbjarnarstaðír. Gullbringusýsla, Garðahreppur. Örnefnastofnun Íslands nóv. 1980.

Horft tilsuðurs.

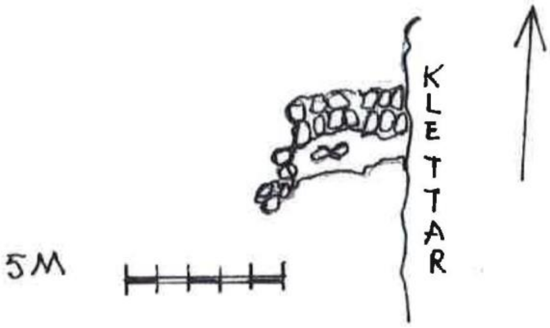

Teikning, stöðull.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/166

Heiti..Aðhald 42
Tegund..Garðlag
Hlutverk..Aðhald
Gps-hnit.. N 064°02.163‘ W 022°02.467‘
Aldur...1550-1900
Ástand...Lélegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Um 100 m í suðsuðaustur frá norðausturhorni túngarðs Þorbjarnarstaða

Lýsing
Undir hóldragi er einhlaðið, einfalt garðlag sem myndar rými undir hólnum Hleðlsuhæð 0.30 m. Hleðslan mjög sigin og grasivaxið að henni frá öllum hliðum. Hleðlsan er hlaðin að einum náttúrlegum steini sem er inn í rýminu.

Athugasemdir
Örnefnaskrá: Í suðurtúninu var lægð sem nefnd var Dalurinn syðri. Kringum hann lá Flötin syðri allt upp að traðargarðinum syðri.

Heimildir
Gísli Sigurðsson. Þorbjarnarstaðir. Gullbringusýsla, Garðahreppur. Örnefnastofnun Íslands nóv. 1980.

Horft til austurs.

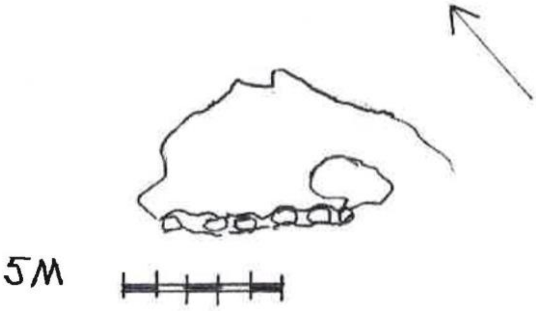

Teikning, aðhald.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/167

Heiti...Dalurinn syðri 43
Tegund...Garðlag
Hlutverk..Túngarður
Gps-hnit... N 064°02.170‘ W 022°02.471‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Sæmilegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Um 45 m austur frá norðausturhorni túngarðs Þorbjarnarstaða.

Lýsing
Nokkrir stórir steinar sem loka af dalverpinu þar sem fé hefur verið haldið í þeim hleðslum sem eru nr. 37,38,39,40,41, 42. Steinastærð 0.50 m. í einfaldri röð á milli náttúrulegra steina sem ogjarðmyndunar á svæðinu.

Athugasemdir
Örnefnaskrá: Í suðurtúninu var lægð sem nefnd var Dalurinn syðri. Kringum hann lá Flötin syðri allt upp að traðargarðinum syðri.

Heimildir
Gísli Sigurðsson. Þorbjarnarstaðir. Gullbringusýsla, Garðahreppur. Örnefnastofnun Íslands nóv. 1980.

Horft til suðausturs.

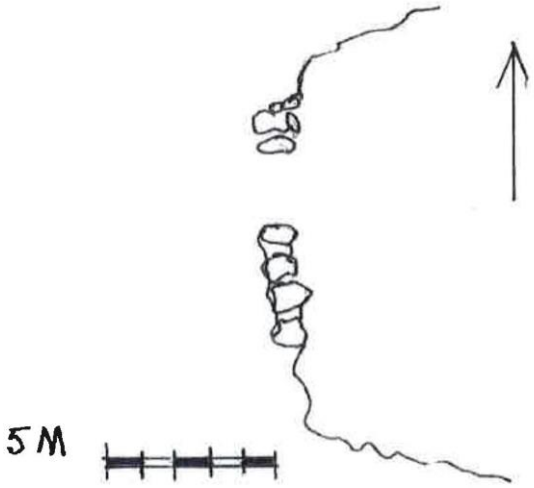

Teikning, garðlag.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir

166/168

Heiti...Aðhald 40
Tegund...Hleðsla
Hlutverk..Aðhald
Gps-hnit... N 066°02.162‘ W 022°02.476‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Sæmilegt
Hættumat..Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir

Um 140 m í suðaustur frá norðausturhorni túngarðs Þorbjarnarstaða. Undir smá hóldragi í landinu.

Lýsing

Út frá hóldraginu, er einhlaðin hleðsla sem lokar rýminu. Hleðslan er einföld steinaröð sem er sigin, grasi- og mosavaxin. Hleðsluhæð um 0.40 m, eða lægri.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til suðurs.

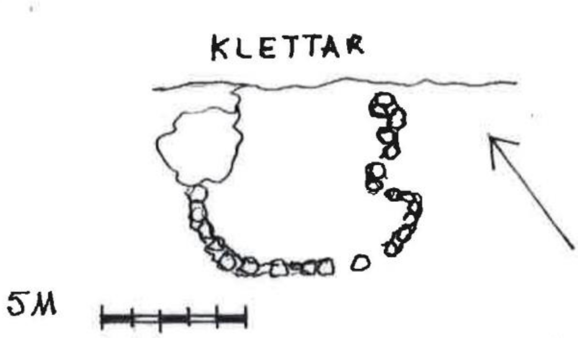

Teikning, stekkur.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/169

Heiti...Varða 45
Tegund...Varða
Hlutverk..Kennimark
Gps-hnit... N 064°02.182‘ W 022°02.619‘
Aldur..1550-1900
Ástand..Lélegt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Talsverð
Minjagildi..Talsvert
Friðlýst...Nei

Staðhættir
Um 90 m fyrir suðvestan suðvesturhorn túngarðs Þorbjamarstaða í vestur, uppi á klappardragi, varðan vísar á Hádegisvörðu í suður.

Lýsing
Varðan er fallin. Hleðsluhæð um 0.40 m eða lægri. Steinastærð um 0.25-0.45 m.

Athugasemdir

Heimildir

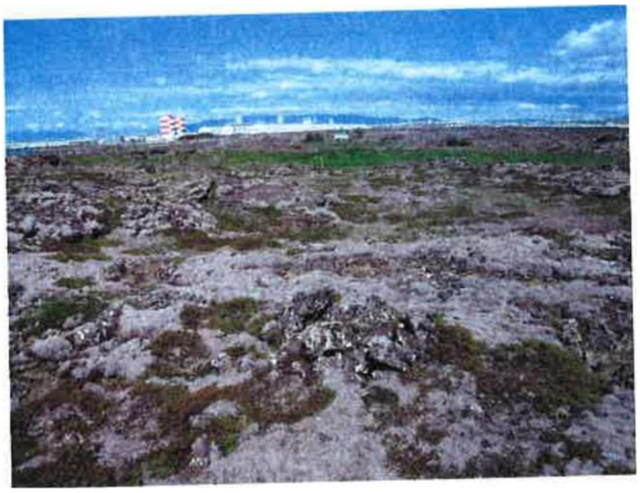

Horft til austurs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/170

Heiti..Varða 46
Tegund..Varða
Hlutverk..Kennimark
Gps-hnit... N 064°02.166‘ W 022°02.850‘
Aldur..1550-1900
Ástand...Lélegt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Talsverð
Minjagildi...Talsvert
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Um 250 m frá suðvestur horni túngarðs Þorbjarnarstaða. Á klappardragi. Bæjarstæði þorbjarnarstaða í norður sést ekki.
Hádegisvarða í austur.

Lýsing
Varðan hlaðin á hraunklöpp, Hleðlsuhæð 0.60 m. Steinastærð um 0.25-0.45 m.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til austurs.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/171

Heiti...Stekkur 47
Tegund...Hleðsla
Hlutverk...Stekkur
Gps-hnit.. N 064°02.152‘ W 022°02.842‘
Aldur...1550-1900
Ástand...Sæmilegt
Hættumat..Vegagerð
Hætta...Mikil
Minjagildi...Talsvert
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Um 200 m í suðvestur frá suðvesturhorni túngarðs Þorbjarnarstaða, sunnan undir nokkuð háu klettabelti sem liggur austur-vestur. Undir því er smá hæðardrag í landinu, stekkurinn norðan í því.

Lýsing
Einföld hleðsla myndar rýmið útfrá hæðardraginu. Hæð á draginu er um 1- 0.80 m eða lægra. Hleðlsuhæð 0.50 eða lægri. Óljós merki um inngang í rýmið og frá því liggur 8 m langt einstigi að klettabeistinu þar sem stekkurinn er undir. Grasivax.ið er innan stekksins og í kringum einstigið, annars er landið klöpp.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til austurs.

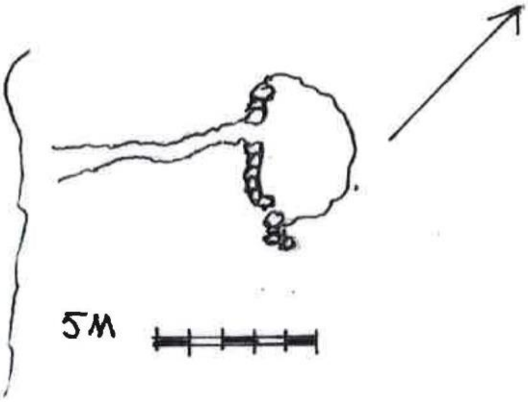

Teikning, stekkur.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir
166/172

Heiti..Landamerkjagirðing 48
Tegund..Garðlag
Hlutverk..Landamerki
Gps-hnit... N 064°02.088‘ W 022°02.983‘
Aldur...1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi...Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir
Garðurinn liggur á landamörkum Þorbjamarstaða og Straums. Um 430 m frá suðvesturhorni túngarðs Þorbjararstaða í suðvestur.

Lýsing
Garðurinn er hlaðinn norðan í gljúfur sem er í klettabelti sem liggur austur-vestur. Hæð garðsins er allt að 1.50 m. Stórir og miklir steinar eru í hleðslunni sem er hlaðin ofan á og út frá steinum sem fyrir eru í landinu. Stainastærð 0.40 - 0.70 m.

Athugasemdir

Heimildir

Horft til suðurs.

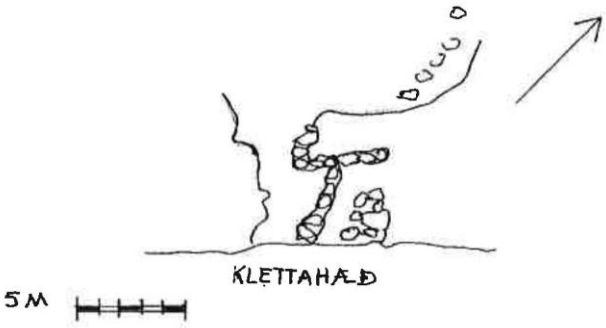

Teikning, landamerkjagarður.

Fornleifaskrá

Byggðasafn Hafnarfjarðar
museum@hafnarfjordur.is

Þorbjarnastaðir

166/173

Heiti...Þorbjarnastaðarétt 103
Tegund..Hleðsla
Hlutverk..Rétt
Gps-hnit.. N °.‘ W °.‘
Aldur...1550-1900
Ástand...Ágætt
Hættumat...Vegagerð
Hætta..Mikil
Minjagildi..Hátt
Friðlýst..Nei

Staðhættir

Réttinn er um 150 m frá suðsuðaustur frá suðausturhorni túngarðs sunnan við Þorbjarasrstaði.

Lýsing

Réttin er hlaðin undir klettavegg og er lengd garðana allt að 23 m og breiddin um 34 m. Hleðsluhæð allt 1 m eða lægra. Um það bil fyrir miðju réttarinnar er tóft sem hlaðin er út frá klettaveggnum. Hleðsluhæð um 1.50 eða lægra Við austurhlið eru hlaðin tvö hólf og er inngangur í þau úr réttinni. Út frá vesturhlið er garðlag um 8-10 m langt. hleðsluhæð allt að 1 m. Steinastærð um 025-0.45 m Grasivaxið er innan réttarinnar og í rýmmu sem hlaðin eru innan hennar.

Athugasemdir

Örnefnaskrá: Við Norðurtúngarðinn var Þorbjarnarstaðarétt. Vel halðin rétt úr grjóti. Þarvar haustrétt fyrirl Innhraunin eða Austur-Hraunabæi. Þ.e. Litla- og stóra Lambhaga. Gerði Þorbjarnarstaði og Péturskot.(Þess má geta að í Hraunum voru um 60 manns 1916.).
Hnit á punktum Ingvars í Landshnitakerfi lsnet-93. 604 Rétt 351540,372-396052,053
605 Rétt 351569,166-396043,376
606 Rétt 351557,523-396010,621
607 Rétt 351528,414-396026,011
608 Rétt 351553,03-396003,21

Heimildir

Gísli Sigurðsson. Þorbjarnarstaðir. Gullbringusýsla, Garðahreppur. Örnefnastofnun Íslands nóv. 1980.
Ingvar Reynisson mælingamaður á Framkvæmdasviði Hafnarfjarðar. 21.06.11.

Horft til austurs.

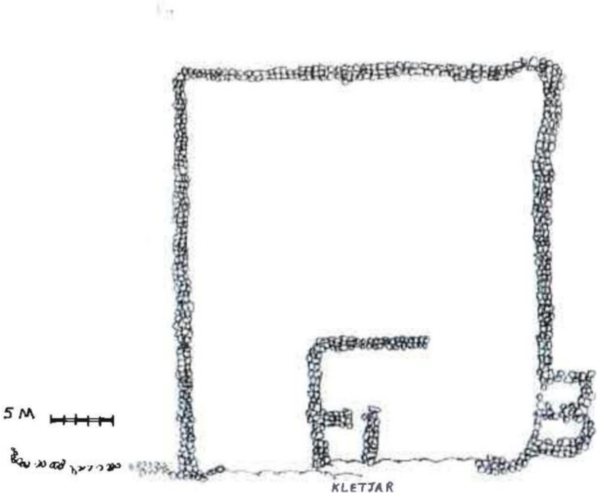

Réttin, ásamt hleðlsunum í henni.

Fornleifaskráning
Hafnarfjörður

Alfaraleiðin
Vegna færslu Reykjanesbrautar

___________________ Byggðasafn Hafnarfjarðar 2011

Efni: Fornleifaskráning á Alfaraleiðinni sem liggur sunnan við núverandi Reykjanesbraut, en vegna fyrirhugaðrar færslu brautarinnar gæti Alfaraleiðin verið í hættu.

Vettvangsathugun fór fram 30/7 2011 og var gerð af Katrínu Gunnarsdóttir fornleifafræðingi, með aðstoð og leiðsögn Jónatans Garðarssonar.

Eftir vettvangsathugun 30/7 2011 er Afaraleiðin merkt á kort samkvæmt eftirtöldum númerum: 301,302,303,305,306,307,308,309,310,311,312,314,322,323,324,325, 326, 327, 326, 327 og 331. Í eftirfarandi texta í sögulegu yfirliti eru einnig sett inn númer sem tengjast henni.

Heimildir um Afaraleiðina eru fengnar frá Hraunavinum sem eru umhverfissamtök í Hafnarfirði, Garðabæ og Álftanesi. Ritstjóri er Jónatan Garðarsson semjafnframt aðstoðar- og leiðsögumaður við skráningu fornleifa á fyrirhuguðu vegastæði Reykjanesbrautar.

Sögulegt yfirlit.

Alfaraleiðin er elsta kunna samgönguleiðin milli Suðurnesja og Innnesja Reykjanesskagans. Um hana fóru allir skreiðar- og vöruflutningar. Vermenn sem fóru um norðanverðan skagann fylgdu þessari götu á ferðum sínum í og úr verinu. Bændur og kaupmenn, ferðamenn og vinnuhjú fylgdu þessum fjölfarna götuslóða um aldir, eða allt þar til Gamlivegur, fyrsti vagnfæri Suðurnesjavegurinn var lagður um 1900. Þá lagðist Alfaraleiðin af Allflestar vörður voru rifnar niður afvegagerðarmönnum og leiðin gleymdist smám saman. Hluti leiðarinnar hefur orðið nútímanum að bráð, farið undir golfvöll, lent undir Reykjanesbrautinni á stöku stað og horlið að hluta þegar mikil efnistaka átti sér stað í Kapelluhrauni á sjötta og sjöunda áratug 20. aldar.

Gatan sést ekki lengur í Kapelluhrauni því stórvirkar vinnuvélar hafa eytt þeirri merku vegaframkvæmd sem þarna var unnin fyrir margt löngu. Ekki er vitað hvenær gatan í gegnum Nýjahraun var rudd, en það hefur trúlega átt sér stað seint á 12. öld eða snemma á 13. öld. Nýjahraun rann í miklum eldsumbrotum sem áttu sér stað 1151 úr gígaröð í Undirhlíðum.

Það eina sem vitnar um þessa miklu framkvæmd er kapelluhóllinn. Á þessum hól stendur húslaga rúst sem er um 2m x 2,2m í ummál og opnast til vesturs eins og kirkja. Þetta eru taldar vera leifar kapellu heilagrar Barböru. Kristján Eldjárn þjóðminjavörður fann lítið leirlíkneski heilagrar Barböru við fornleifauppgröft í kapellunni árið 1950 og hefur hún verið friðlýst síðan 1955.

Þá lá slóðin til suðvesturs nokkru sunnan við skúrbyggingu sem er nærri vesturbrún Kapelluhrauns. Farið er sunnan við hrauntappa sem enn stendur uppúr berangrinu og niður af Brunanum um Brunaskarð vestra, sem ekki sést móta fyrir lengur, en þar birtist Alfararleiðin á nýjan leik sunnan við Gerðið. Liggur nú leiðin að suðurenda Gerðis- og Þorbjarnarstaðatjarna.

Alfaraleiðin liggur sunnan tjarnarinnar framhjá myndarlegum hraunhólum sem nefnast Hólar, þar sem fyrrum stóð varða, en hún var rifin í byrjun 20. aldar. Farið er yfir Stekkagötuna sem liggur með austurtúngarð Þorbjarnarstaða í áttina að Stekknum undir Stekkahæðinni eystri, einnig nefnd Hádegishæð enda eyktarmarki frá Gerðinu, en þar var Hádegisvarða. Liggur Stekkagatan framhjá Stekknum og Stekkahæð vestri, suður með Hólunum yfir í Selhraun og áfram suður í Straumssel. Alfararleiðin er mjög greinileg þar sem farið er yfir

Stekkagötuna og stefnan tekin á Miðmundarhæðarvörðu sem stendur á háum klapparhól Miðmundarhæð. Vestan hæðarinnar er þvergata sem nefnist Hraungata eða Hraunavegur, sem er ennfremur hluti Straumsgötu sem liggur frá Hraunabæjunum um skarð áleiðis að Skotbyrginu sunnan þess, áfram suður í Grenigjár og þaðan suður í Katla og Straumssel. Hraungatan liggur um skarð sem blasir við á vinstri hönd í suðurátt. Vestan skarðsins er lítil varða og vörðulagaður steinn austan þess.

Enn vestar er önnur varða, nokkuð stærri sem vísar á Mosastíginn.(Nr. *326, 327, 328, 329).* Ef Alfaraleiðinni er fylgt til vestur er hún mjög greinileg á þessum slóðum. Þegar lengra er komið verður gatan krókótt þar sem hún þræðist um skorninga á milli hraunstrauma. Þessi kafli nefnist Draugadalir *(323,324)* og vestar eru Þrengslin. Á móts við miðja Draugadali er áberandi varða *(324)* á vinstri hönd. Þegar komið er vestur úr Þrengslum ber þriðju vörðuna við himinn. Framundan er Gvendarbrunnshæð og er stefnan tekin á hana. Slóðanum er fylgt, þar sem hann liggur um þrjá metra frá hæðinni, þar til komið er að sléttri grasi gróinni klöpp með holu í miðjunni. Þetta er Gvendarbrunnur sem aldrei þrýtur. Brunnurinn er á mörkum tveggjajarða *(322),* því um hann miðjan eru landamerki milli Óttarsstaða og Straums.

Þegar vestar kemur er innan skamms komið að enn einni hliðargötunni sem sker Alfaraleiðina. Litlar vörður á sitthvora hönd sem vísa á Skógargötuna eða Rauðamelsstíg (315,314, 616-642) sem lá frá bænum Óttarsstöðum í norðri, milli Rauðamelanna sem nú eru horfnir. Þar sem þessi áberandi kennileiti voru áður er djúpur gígur í jörðina sem sker gamla Keflavíkurveginn í sundur. Hefur jarðvatn náð að mynda tjörn í botni. námunnar sem nefnist Rauðamelstjöm. Skógargatan hét áður Óttarsstaðaselsstígur því hún liggur yfir Seljahraun og Mjósund um hlaðið á Óttarsstaðaseli og þaðan áfram suður að Hrúthólma yfir á Krýsuvíkurleið nærri Sveifluhálsi.

Alfaraleiðin er skýrt mörkuð í hraunið og stefnt er á krókóttar hrauntraðir, sem eru minni í sniðum en Draugadalir. Þegar komið er út úr þeim blasa Löngubrekkur við á hægri hönd, grasi og kjarri vaxnar brekkur sem eru syðst í allmikilli hraunhæð,
Smalaskálahæð. Brekkurnar eru áberandi í landslaginu og mynda hraunvegg. Efst í suðurhluta hæðarinnar er löng og mikil sprunga, Löngubrekkugjá einnig nefnd Hrafnagjá því þar verpur hrafninn jafnan á vorin. Þegar komið er vestur fyrir þessa hæð liggur hliðarleið til norðurs í áttina að Kristrúnarborg eða óttarsstaðaborg sem blasir við við á hægri hönd. Þetta er falleg lítil fjárborg sem Kristrún Sveinsdóttir húsfreyja á Óttarsstöðum hlóð ásamt vinnumanni sínum um 1865-70.

Ef Alfaraleiðinni er fylgt áfram þar sem vikið var afhenni við Smalaskálahæð, þá er framundan stakur hraunhóll sem minnir á höfuðfat. Farið er framhjá þessum hól á nokkuð greinilegum slóða og má sjá vörðubrot á stöku stað. (304) Leiðin verður brátt óglögg vegna gróðurs og þessvegna getur verið erfitt að fylgja henni, enda sjást ekki mörg kennileiti sem hægt er að styðjast við. Haldið er áfram þar til fer að halla til vestnorðvesturs og lækkar þá landið smám saman. Á vinstri hönd má sjá Taglhæð, nokkuð sérstakann hraunhól, síðan er tiltölulega slétt hraun sem nefnist Sprengilendi.

Framundan er hæðótt hraunlandslag með einstökum vörðum sem hverfa síðan alveg þegar nær dregur Reykjanesbrautinni. Virkishólar eru sunnan Alfaraleiðarinnar sem stefnir nú að Hvassahrauni. Effarið er í gegnum göngin undir Reykjanesbraut og stefnt eftir gamla Keflavíkurveginum að Hvassahraunsrétt, hættir þessi þjóðleið að kallast Alfararleið og heitir eftir það Almenningsleið. Þeirri leið verður ekki lýst nánar, en hún liggur nærri sjónum

framhjá Kúagerði, nokkurn veginn með veginum út á Vatnsleysuströnd, um Voga og Vogastapa og Innri Njarðvik, Fitjar, Ytri Njarðvík: til Keflavíkur og þaðan suður í Sandgerði.

Hafnarfjörður 26. júlí 2011.

Katrín Gunnarsdóttir fornleifafræðingur.